NUMMER 25 DONDERDAG 23 JUNI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Bede om Hulp.

—o—

Ontvangen (zie K. W. van 2 Juni):

Van de *Witte Kruis Kolonie te Salatiga*		*f* 80.—
Nog ontvangen van F. H. W. J. R., Den Haag		„ 5.—
F. H. W., Wassenaar		„ 5.—
		f 90.—
Ontvangen (zie K. W. van 2 Juni):		
Mevrouw *Catoir*	*f* 18.—	
Nog ontv. van W. C. B. te Amsterdam	„ 25.—	
Nog ontv. van F. H. W. J. R., Den Haag	„ 5.—	
Nog ontv. van mej. C. C. de M., Arnhem	„ 2.50	
		„ 50.50
	Totaal	*f* 140.50

Indische Tentoonstelling te Arnhem
Juni—Juli 1928.

—o—

De Afdeeling Arnhem van Oost en West organiseert deze Tentoonstelling, welke zal worden gehouden van (vermoedelijk) Maandag 11 Juni tot en met Zaterdag 28 Juli (1928).

Een, in waarheid, uitgezocht terrein voor dit doel, het Kasteel „Zypendaal", met ongeveer 8 à 10 H.A. grond daar omheen, werd welwillend ter beschikking gesteld door den Heer Dr. J. C. Hartogs, directeur der Nederlandsche Kunstijdefabrieken.

Prachtige vijvers, uitgestrekte gazons en schaduwrijke boomgroepen wisselen elkaar af.

De bouwplannen zijn zoo opgezet, dat niets van het schoons verloren zal gaan.

Geen boom of struik zal worden gekapt.

Onmiddellijk grenzend aan de buitenwijken der stad is de ingang van „Zypendaal" in ongeveer 20 minuten loopen van het station af te bereiken.

Overigens zal voor een geregelden autobusdienst worden gezorgd.

(*Wordt vervolgd*).

Leden van Oost en West!! Steunt de plannen. Biedt uwe collecties, of enkele stukken daarvan. Stelt U beschikbaar als Correspondent. Bedenkt dat de groote Vereenigingen, waarvan gij lid, hunne Jaarvergadering of Congres in den zomer van 1928 *te Arnhem* gaan houden.

Wendt U tot het Tentoonstellingsbureau, Nieuwe ...2.

Een portret van wijlen Mr. W. Sonneveld

—o—

Door den heer F. van Peski, onder-voorzitter onzer Vereeniging, is aan haar ten geschenke aangeboden een goed gelijkend portret (pastelschilderij) van wijlen Mr. W. Sonneveld, in leven Voorzitter der Vereeniging O. en W.

Het portret is vervaardigd door Jonkvr. H. von Zorkoczy. De aanbieding geschiedde in de vergadering van het Dagel. Bestuur op Woensdag 15 dezer.

De Voorzitter, de heer R. Zuyderhoff, heeft namens de Vereeniging het geschenk aanvaard en den schenker dank betuigd voor dezen daad van piëteit, terwijl ook aan de schilderes, mede ter vergadering aanwezig, een woord van hulde gebracht werd voor haar kunstwerk.

De echtgenoote van Mr. Sonneveld had bericht gezonden dat zij en hare dochter tot hun groot leedwezen verhinderd waren bij deze plechtigheid tegenwoordig te zijn.

Tot naricht aan leden en begunstigers moge dienen dat de schilderij voor hen te bezichtigen is aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag, op de bureau-uren van 10—5.

Boottocht Indische Militairen.

—o—

Het Hoofdbestuur heeft het voornemen om het detachement Ind. militairen, dat hier gekomen is om een laatsten groet te brengen aan hun grooten aanvoerder Van Heutsz, wiens stoffelijk overschot thans in vaderlandschen grond rust, bij het verblijf hier ter stede op 8 Juli e.k. een boottocht aan te bieden naar het Kagermeer.

De boot vertrekt dien dag om ± 1 uur van de aanlegplaats in Leiden.

Leden der Vereeniging, die dezen tocht zouden wenschen mede te maken — beperkte deelname, kosten *f* 2.— per persoon — gelieven zich voor nadere bizonderheden persoonlijk aan te melden bij het Secretariaat (Heulstraat 17, Den Haag). Wijziging in het programma voorbehouden.

Indische huiszoekingen in Nederland.

—o—

De bladen van 11 Juni brachten berichten over een den vorigen dag, door de politie in Leiden en in Den Haag gedanen inval en daarbij gehouden huiszoeking, bij Indische studenten uit Leiden en Rotterdam. Een hunner was gearresteerd, als zijnde deserteur, een groote hoeveelheid stukken en bescheiden, benevens eenige revolvers werden in beslag genomen. De politie wenschte vooralsnog geen nadere onthullingen te doen. De zaak wordt gerechtelijk onderzocht.

Intusschen is door een der leden van de Tweede Kamer een vragenreeks t.z. tot de regeering gericht en heeft een ander lid toestemming gevraagd en

gekregen om de regeering mondeling te interpelleeren. De „Indonesische vereeniging" heeft een protest uitgevaardigd.

Is 't waar, dat de in beslag genomen hoeveelheid papieren wel twee auto's vulde, dan kan nadere publicatie als uitslag van het onderzoek wellicht geruimen tijd op zich laten wachten. Afgescheiden van hetgeen dit onderzoek zal opleveren of hetgeen dientengevolge zal worden gepubliceerd, lijkt 't interessant om 't een en ander na te slaan wat uit vroegere gegevens is te sprokkelen als vermoedelijke aanwijzingen over de thans getroffen maatregelen.

Laat ons dan het eerst nog eens een bericht van den laatsten tijd aanhalen, reeds vermeld in het „Kol. Wkbld." van de vorige week. Den 10en Juni ontleende Aneta aan de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen van den Volksraad o.a.:

„De regeering tracht naar vermogen het innige contact tusschen Russische en Nederlandsche communisten en de Indische te beletten. De noodlottige invloed van Nederlandsche communisten ten aanzien van Indië heeft de volle aandacht van het opperbestuur. *De regeering bezit gegevens, waaruit blijkt, dat in Nederland studeerende jongelieden relatie onderhouden met communisten aldaar.* Het toezicht op de immigratie speciaal uit China is verscherpt. Verspreiding van anti-communistische lectuur is nuttig."

Zet men zich tot het nagaan van hetgeen bekend is over revolutionaire uitingen bij de in Nederland vertoevende Indonesiërs, dan kan men jaren terug reeds op verschijnselen wijzen. Destijds was echter moeilijk te onderscheiden in hoever zij geïnspireerd werden door een opkomend, gezond nationaliteitsbesef, dan wel door de vergiftiging met revolutionaire inblazingen.

In 1924 deed een uiting van beteekenis duidelijk uitkomen, dat een aaneengesloten groep besloten had als Nederland-vijandig op te treden.

De Perhimpoenan Indonesia of Indonesische Vereeniging h. t. l. gaf een „Gedenkboek" uit, dat overigens geen naam van een uitgever vermeldde, terwijl ook van de redactie en de medewerkers de namen niet werden genoemd. De brochure was geschreven in een venijnigen anti-Nederlandschen geest, die op verzet en oproer aanstuurde. Zoo heette 't b.v. (op blz. 112): „art. 161 bis van het Indisch Strafwetboek, dat de stakingsagitatoren bedreigt, zal niets en nog eens niets uitwerken; het zal zelfs den haat van de militante arbeidersklasse slechts vergrooten, die vandaag of morgen uit zal barsten op een wijze en met een zoodanige kracht, die verrassend zal zijn voor de gansche wereld".

Hier sprak de geest zooals hij zich had gezet bij een deel der Indische intellectueelen, die in Nederland een studententijd doorbrachten.

Bekend is, dat Moskou er in den laatsten tij[d] bedacht is zijn kracht vooral op het Oosten richten. De Nederlandsche communistische pr[o]gandisten, die toch al gaarne onder de jong[e]schap aanwinst voor hun ideeën zochten, w[...] er nu te meer op uit, die Indische studen[ten] welke zich in de Hollandsche omgeving niet moedelijk voelden, in te palmen. Hoewel het c[om]munisme de meest stellige tegenstelling voor[st] van datgeen, waarvoor de Indische nation[...] ijvert, werd diens ijver toch in overeens[tem]ming gewrongen met de Bolsjewistische [...]tingen. Elke ambitie, elke ontevredenheid, [...] verlangen naar verandering, van welken [...] sprong, van welken aard, van welke [...] king ook, werd door geslepen sowjet-pred[i...] omgezet in een revolutionair besef. Neder[land]sche leiders gingen inschikkelijk mee met [...] tionalistische tendenzen, wisten zich naar [...] dienstig fanatisme te voegen, veroordeelden [...] aangevochten gevoeligheden mee, om langs [...] omweg Indische zieltjes en voorvechters te w[in]nen voor hun revolutionaire plannen. En deze [...] nen werden dan zonder veel moeite weer ver[...] en omgezet in een communitische agitatie. [...] bij elke jonge man zich groot en sterk ging [...] met en door Moskou, met en door — maar [...] ook voor Rusland.

De Indonesische Vereeniging stelde haar [...] Nederlandsche opvatting al scherper en scher[per]. In de November-aflevering 1925 van haar org[aan] *Indonesia Merdeka* kwamen twee besluiten [...] door de algemeene ledenvergadering met al[ge]meene stemmen genomen. Het eene gold [...] royeering van het lid Pryohoetomo, wegens [...] aanvaarden van het lectorschap in de Javaan[sche] taal aan de faculteit voor Indologische studi[ën] Utrecht. In de motiveering werd deze hand[...] genoemd: „een overloopen naar den vijand en [...] buiter van het Indonesische volk", omschrijv[ing] die gericht kon zijn op het feit, dat de Indi[sche] faculteit in Utrecht tot stand is gekomen met [...] hulp van het groot-kapitaal, maar die ook dan [...] en toch in haar dubbelzinnigheid getuigde van [...] intense behoefte om hatelijkheden te slingeren [...] het adres van de Nederlandsche Regeering, [...] totstandkoming van die faculteit erkend [...] Het andere besluit gold Soetan Casajangan, [...] 1913 eerelid van de vereeniging, wegens in [...] *Indische Loods* en de *Indische Courant* ingezon[den] artikelen waarin hij voortgezette samenwerk[ing] tusschen Nederland en Indië bepleit had.

In Indië is men ook beducht geworden voor [...] communistische, althans revolutionaire be[...] ting van het daar opkomend gezonde nationali[...]

Het kan ook wel niet anders. Men moet [...] wachten dat wat in Nederland opgenomen, [...] kweekt, tot een illusie geworden is, in Indië [...] voortwerking, uitwerking, verwezenlijking [...] Dit te meer waar eenerzijds het communisme [...]

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

(Vervolg). Zie Kol. Weekbl. No. 21, 25 Mei j.l.

Toen kwam nummer drie, die niets op zijn geweten had en wiens vader bovendien nog een goede vriend van den kolonel was. „Ga zitten. Wil je een sigaar opsteken? En vertel me nu eens, hoe je ouders het maken. Ja, je vader is een heel goed vriend van me." En toen volgden er verschillende oude herinneringen. „En kan ik je misschien ook met het een of ander helpen?" „Jawel, kolonel, ik zou het zeer op prijs stellen, als ik, evenals mijnheer B., kon worden gedetacheerd bij de expeditie naar Abessynië." Plotseling was de vriendelijke stemming van den kolonel verdwenen, want hij dacht, dat hij er tusschen werd genomen. „Wel, almachtig, begin jij nu ook al!" En op zeer onvriendelijke wijze werd ook deze brave jonge man, die niets op zijn geweten had, de zoon van zijn goeden vriend, uitgenoodigd om onmiddellijk het bureau te verlaten.

Het was gemeen van me, dat ik hem dit koopje had geleverd, maar ik moest er toch om lachen."

Diezelfde kolonel, die zoo gemoedelijk het bo[ven]staande verhaal had verteld, kon zelf zeer o[n]makkelijk zijn.

Zoo was er eens een picnic geweest in Kal[...]ning, de badplaats met het heldere bronwater, ongeveer drie paal afstand van Magelang. Daar hadden eenige jonge meisjes en een paar o[nge]trouwde luitenants deel genomen. Een paar j[...]sche vaatjes zuur bier, dochters van een subaltern officier van gezondheid, hadden [...] kwaad van gesproken en al spoedig ging[en] praatjes door het kleine garnizoensplaatsje, met [...] gevolg, dat de beide luitenants werden ontboden [bij] den kolonel, die hen als volgt toesprak: „M[...] heeren, er rust een smet op uw naam. Gij zult [...] smet dienen uit te wisschen." „Zou ik mogen [...]ten, wat er gebeurd is, kolonel?" vroeg de o[...] Nadat een en ander hem was medegedeeld, [...] hij: „Kolonel, wij zullen die smet uitwisschen, [...] het ook met ons bloed." Buitengekomen, zeide [...] andere: „Je hebt dat nu wel zoo plechtig belo[ofd], maar ik ben heelemaal niet van plan om voor [...] snertzaak te gaan duelleeren." „Maak je maar [...] ongerust, dat loopt wel met een sisser af."

Den volgenden dag deden beide heeren [...] zwaarste sabels aan, waarmede zij naar den [...] gingen van de beide dames, die de praatjes zouden hebben rondgestrooid, alwaar zij met zeer ernst[ige] gezichten genoegdoening eischten. De arme o[ude] heer wist niet wat hij kon doen om hen maar [te]vreden te stellen. „Heeren, ik ben een man des v[re]des en ik ben bereid om alle mogelijke excuses a[an] te bieden, als daarmede deze onverkwikkelijke za[ak]

schikbaar stelt en er op uit is om het verband onderhouden en te bevorderen, ook van vuurden met wat minder fel gekleurden, indien bij zen maar een revolutionair temperament te ontdekken is, en waar anderzijds algemeen de neiging bestaat om alles wat zich tegen het gezag kant voor communistisch geïnspireerd te houden.

Ook in andere landen ziet men de samenwerking tusschen intellectueelen, die uit de kolonie naar het moederland zijn gegaan, met anderen, die uit het moederland naar de kolonie zijn teruggekeerd, ziet men allen, hier en ginds weer, in erkende of vermeende samenwerking met de stille agenten van Moskou.

In November 1926 kwam de communistische barsting op Java, in Januari 1927 gevolgd door op Sumatra's Westkust.

Hoewel uit vele gegevens is op te maken dat van erland uit voordien reeds aangestuurd werd op revolutionaire daad in Indië, kwam die uitbarsting nu toch onverwacht, zelfs voor de communistische raddraaiers in Nederland.

De Uitgebreide Executieve van de Derde Internationale te Moskou bemoeide zich in haar ember-zitting met de gebeurtenissen op Java. Tsjecho-Slowaksche lid Smeral becritiseerde optreden der Hollandsche communistische scherp; ons Tweede Kamerlid Lou de Visser, mede tegenwoordig, waschte zich zelf en zijn ndsche partijgenooten van alle gebrek aan iteit schoon.

Toch waren de communisten in Holland wel rast. Zij vonden het heel beroerd verrast te Zij konden dit denkbeeld zoo slecht verkroppen dat de heer de Visser 't noodig vond bij die gelegenheid met tal van citaten uit De une aan te toonen, dat de partij in Holland volkomen solidair is geweest met den Indonesischen opstand. Kon hij slechts trachten goed praten, wat hem als een tekortkoming, bij de ne zaken werd aangerekend, hij wilde vooral eindindruk de overtuiging achter laten, dat er gerust op kon zijn dat zijn partijgenooten Holland voortaan volle aandacht en kracht aan zouden wijden.

leuze: Indonesië los van Holland is overal door communisten in de arbeidende massa geworzoo zeide hij, om dan aldus te eindigen: „Ik aar hier dan ook, dat wij, zoodra wij weer in and terug zijn, met de uiterste krachtsinspanzullen werken aan de Indonesische zaak".

aanval en de verdediging, het verwijt en het eer waren te scherper omdat in dien tijd het jewistisch parool luidde: front naar het Oos-En hoe de opperste leiding daarbij ook aan linde dacht, kwam tot uiting bij de samenstelvan het presidium van de Comintern (Communistische internationale), die de uitvoerende ht vormt van de buitenlandsche sowjetbemoeienissen. In de bestuursvergadering van 18 December 1926 koos de comintern den welbekenden Indischen communistischen voorman, den Javaan Semaoen tot lid van dit presidium; Semaoen, die zich ook nadien is blijven beijveren door een lastercampagne het buitenland een slechten indruk te geven van Nederlands' koloniaal bestuur.

Zoo tot vermeerderde actie opgeroepen, bewust van contrôle te Moskou, naijverig op de van daar, via Kanton en Singapore, op Nederlandsch-Indië te richten propaganda, zetten de communisten in Nederland zich opgezweept opnieuw aan het werk.

Het Russische blad de *Inprekorr* van 28 November kon dan ook verzekeren, dat de Communistische partij in Holland en de Centrale van revolutionaire syndicaten N.A.S. een groote woelcampagne in Indië voorbereidde, *„waaraan de Javaansche kameraden, die in Nederland verblijf houden, zullen deelnemen"*.

De revolutionaire organen h. t. l., en daaronder ook de *Indonesia Merdeka* te rangschikken, uitten zich op al krasser wijze. In vergaderingen werden uitdrukkingen gebezigd, die zoo gekozen werden, dat zij twijfel lieten bestaan of zij binnen een bepaling der strafwet vielen, maar, wier geest en strekking toch zóó kwetsend en tergend waren, dat de Kroniekschrijver van het *Koloniaal Tijdschrift* in de Januari-aflevering tot de volgende ontboezeming kwam:

„Terwijl in Indië het gezag ook iedere communistische voorbereiding met kracht tegen gaat, genieten hier te lande de aanstichters en medewerkers tot die voorbereidingen de grootste bewegingsvrijheid. Terwijl ginds bij de uitvoering slachtoffers vallen aan beide zijden, zitten hier degenen, die niet in de laatste plaats het onheil mede aanrichtten, in zoete veiligheid, en jammeren zij op weerzinwekkende wijze om de ongelukken, aan wier ongeluk zij niet in de laatste plaats mede schuldig staan."

En die schr. zeide toen ook:

„Indië heeft het recht van Nederland maatregelen tegen die actie te vorderen; Nederland de plicht, hoe moeilijk het met zijn begrippen van politieke vrijheid strookt, aan die vordering te voldoen."

Een zelfden klank lieten andere organen van de Indische pers hooren.

De inlossing van dien plicht, dat is wat wij thans zien gebeuren. Tot nu toe waren de gegevens blijkbaar niet stellig genoeg, thans schijnen deze verkregen, nu is men tot handelen overgegaan.

Maar die in Nederland studeerende Indonesiërs, welke in de Perhimpoenan Indonesia georganiseerd zijn, hebben intusschen ook in 't openbaar nog nader van hun gezindheid kond gedaan.

Den 10en Februari jl. en volgende dagen werd te Brussel een congres gehouden, georganiseerd door de Liga tegen koloniale onderdrukking, en waarbij kopstukken in de communistische beweging als

---

de wereld kan worden geholpen. De excuses den genadiglijk aanvaard, waarna de dochters werden geroepen, die nog even een mauvais d'heure moesten doormaken. Toen aldus de in het reine was gekomen, werden de heeren noodigd nog wat te blijven en een glaasje te drinken.

Den volgenden dag meldden beide heeren zich bij den plaatselijk commandant. „Kolonel, zaak is in orde." „Zoo, dat doet mij genoegen, U de smet uitgewischt?" „Ja, kolonel, wij ze uitgewischt met... stroop."

Duels kwamen in dien tijd nagenoeg niet meer voor. Een jaar of tien, twintig tevoren was dat heel anders. Toen waren er, zooals de verhalen luidden, officieren, die er een gewoonte van maakten en met twist zochten om te vechten. Zulke ombreurs den b.v. hun sabel op het biljart en beschouwhet dan als eene hun aangedane beleediging iemand zonder hunne vergunning dat wapen legde.

Toen mijn schoonvader als jong luitenant uitkwam, logeerde hij in Batavia bij een collega. Op middag lag hij in de binnengalerij op een divan slapen, toen zijn gastheer erg geëchauffeerd inkwam. „Zie je niets aan me?" „Ja, je hebt het al warm." „Ik heb twee uur geduelleerd." „Nu, kan je er ook niet veel van," zei mijn schoonvader, waarop de andere zoo boos werd, dat er weer een duel op volgde.

Maar in de dagen, waarover deze herinneringen gaan, was die duelmode gelukkig sinds lang verdwenen. Als er dan nog wel eens sprake was van een tweegevecht, had de geschiedenis meestal een humoristisch slot.

Zoo waren op een Zaterdagavond in de Soos de gemoederen een weinig verhit geraakt. Een officier van een speciaal dienstvak, die meer had gedronken dan hij kon verdragen, liet zich daarbij nog al minachtend over de infanterie-officieren uit, waarop een vertegenwoordiger van dat wapen zoodanig vlam had gevat, dat een paar aanwezigen vreesden voor ernstige gevolgen en den andere den volgenden ochtend wisten te bewegen om met hem mede te gaan naar het huis van den infanterist om deze zijn excuses aan te bieden. De quasi beleedigde had zelf in het geheel niet aan een duel gedacht en was dus erg verwonderd, toen het drietal zoo deftig bij hem binnenkwam. Hij maakte echter van den nuchteren toestand van den andere gebruik om hem het ongepaste van zijne handelwijze op den vorigen avond duidelijk te maken, daarbij intusschen tevens te kennen gevende, dat hij gaarne de verontschuldigingen aanvaardde. De zaak was dus in orde en daarop scheen de dorstige gast te hebben gewacht, want nauwelijks was het officieuse gedeelte afgeloopen en volgde de gewone stilte van de verlegenheid om een overgang naar een ongedwongen gesprek te vinden, of de man, die zooeven zijn excuses had aangeboden, liet er op volgen: „Nu heb ik wel trek in een potje koud bier."

De nadorst werd hem te machtig.

De in het voorgaande weergegeven herinneringen zouden den indruk kunnen vestigen, dat destijds in Magelang de pretjes hoofdzaak waren, de

hoofdfiguren optraden. Van ons land waren daar o.a. Edo Fimmen, Henriette Roland Holst; Perhimpoenan Indonesia was er met een sterke vertegenwoordiging. Bij zijn aanmelding voor deelname aan het congres schreef het bestuur dezer vereeniging: „Wij genieten het vertrouwen der revolutionnaire organisaties in ons vaderland en zijn min of meer te beschouwen als voorposten der nationale beweging. Wij zijn bevoegd op het congres te spreken in naam van het Indonesisch volk." [1]) Tot de delegatie behoorden: Mohammed Hatta, president der vereeniging; R. Gatot, secretaris, en Nazir Pamontjak, studenten in Rotterdam of in Leiden. Ook Semaoen was te Brussel tegenwoordig.

M. Hatta vervulde ook bij een der congreszittingen te Brussel het presidium.

Voor het congres, dat door vertegenwoordigers uit vele, ook vèrafgelegen, landen werd bijgewoond, waren de relletjes op Java en Sumatra eigenlijk een buitenkansje. De Sowjet-bemoeienissen hebben feitelijk in geen ander koloniaal gebied voldoening geschonken. Werd op het congres luide en warm gejuicht over de successen der Zuid-Chineezen, eigenlijk was ook voor dezen al een kentering ingetreden, die Moskou met zorg vervulde. En nu was daar ginds onverwacht op een neventooneel een revolutionaire uitbarsting gekomen, die als geroepen kwam voor dit congres tegen koloniale verdrukking en imperialisme.

Zoodoende zijn de bruine broeders daar onder de blanke, gele, zwarte gevierd — en aangemoedigd.

Als spreker voor Perhimpoenan Indonesia trad N. Pamontjak op, die het Nederlandsch bestuur over Indië het volk van Indonesië reeds gedurende drie eeuwen liet tarten, en die voor Indië geheele vrijheid en onafhankelijkheid eischte.

Het congres nam, onder vele moties, ook een aan voorgesteld door Perhimpoenan Indonesia, waarvan wij hier nu maar één der overwegingen, als bijzonder typeerend, aanhalen:

De politieke terreur van het Nederlandsch bestuur bestempelt valschelijk iedere oppositie als „communistisch" of „moskovisch".

Het congres besloot als slot der motie: „1°. Zijn geheele sympathie uit te spreken voor eene bevrijdingsbeweging der Indonesiërs en deze met alle middelen te steunen; 2°. Van de Nederlandsche regeering voor het Indonesische volk te eischen volledige bewegingsvrijheid, opheffing van de verbanningsbesluiten en der terdoodveroordeelingen, en de uitvaardiging van een algemeene amnestie."

Per telegram werd hiervan mededeeling gedaan aan de Nederlandsche regeering.

Die regeering mocht tevens van het congres nog het voorstel ontvangen om een commissie, bestaande uit Nansen, Shaw en Barbusse naar Ja[va] en Sumatra te zenden, die dan wel zoo bereidwi[llig] zou zijn op Bolsjewikischen grondslag een onde[r]zoek naar aard en wezen van de onlusten in [te] stellen.

Het Brusselsche congres is omgezet in een b[lij]venden wereldbond, die Parijs tot hoofdzetel [zal] krijgen. In het uitvoerend comité kreeg M. Ha[tta] zitting, tot de tien leden ervan behoort [o]ok E. Fimmen.

Volgens Indonesia Merdeka van Maart-April h[eeft] het bestuur van Perhimpoenan Indonesia tot v[oor]zitter M. Hatta, tot secretaris Achmad Soebar[djo], tot penningmeester Mr. Mohammad Nazif.

Onverpoosd bleef *Indonesia Merdeka*, het org[aan] der vereeniging, met verbluffende driestheid v[an] haat jegens Nederland getuigen, terwijl de stu[den]ten van Nederland bleven profiteeren.

Volgens een Aneta-bericht hebben de inval [en] de huiszoeking plaats gehad op grond van art. [..] Wetboek van Strafrecht, 2e lid.

„Deelneming aan een vereeniging, die tot o[og]merk heeft het plegen van misdrijven, wordt ge[]straft met gevangenisstraf van ten hoogste [..] jaren.

Deelneming aan een andere bij de wet verboden vereeniging wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden."

Ik meen met 't voorafgaande te kunnen volstaa[n] om aan te geven, dat er wel 't een en ander gebeu[rd] is geschikt om de oplettendheid van de poli[tie] h. t. l. op de bedrijvigheid van de Indonesische Ve[re]eniging en van haar bestuurders te vestigen, al[s]mede om te verklaren, dat de Ind. pers al eerd[er] op handelen aandrong, en dat zij nu — blijkens [de] Aneta-telegrammen — vrijwel eenstemmig is in h[et] uiten van een instemmend: eindelijk!

Ik acht 't ten slotte echter wenschelijk nog e[en] paar opmerkingen te maken om verkeerd inzich[t] of verkeerde gevolgtrekkingen te voorkomen.

In verband met de ingestelde huiszoekingen [wordt] melding gemaakt van het volgende feit:

„Op Donderdag 9 Juni j.l. heeft te 8 [uur] 's avonds, dus na de plechtige bijzetting van [het] stoffelijk overschot van luit.-generaal van He[utsz] in het gebouw Handwerkers Vriendenkring te A[m]sterdam een vergadering plaats gehad van de Com[]munistische Partij, waarin geprotesteerd werd tegen: de nationalistische en militairistische propaganda, officieel gevoerd ter gelegenheid van den be[]overbrenging en bijzetting van het lijk van den [...] van Atjeh. Er is toen gesproken door zekeren zich noemenden Aboe Bakar, die als vertegenwoordig[er] der Indonesische Vereeniging zijn volle sympathie met het protest verklaarde, en daarbij zeide, dit in Holland te doen, aangezien zulks in Indië voor Indonesiërs niet mogelijk was."

[1]) Over dit congres zijn uitvoerige bijzonderheden te vinden in „De Indische Gids", afl. Febr. en April 1927.

---

dienst bijzaak. Zulks was echter geenszins het geval. Wel was de dienst bij het depôt-bataljon, waarbij ik was ingedeeld, in die dagen zeer eentonig, vooral als men in het bijzonder met de opleiding der recruten was belast en iederen werkdag, behalve den Zaterdag, die in het bijzonder aan de inspecties en het schoonmaken van het kwartier was gewijd, des ochtends van half zeven tot half negen en des middags van vier tot half zes toezicht uitoefende op de exercities uit de recrutenschool en 's ochtends van negen tot kwart voor tien bij de theorieën aanwezig was. Velddienstoefeningen en sport vormden toen nog maar een zeer bescheiden deel van het programma bij de recrutenopleiding. Over het algemeen was men toen nog niet voldoende doordrongen van het groote belang van een goede eerste opleiding, hetgeen onder meer daaruit bleek, dat bij voorkeur als luitenant bij een depôt-bataljon werden ingedeeld officieren, die physiek niet geschikt waren voor de diensten bij een veld-bataljon of pas benoemde tweede luitenants, die zelf nog van alles moesten leeren.

Het gezond verstand kon in die dagen in de militaire bepalingen nog menige overwinning behalen. Zoo moest toenmaals aan het einde van het jaar van ieder officier, hoe kort hij ook dienst had gedaan, eene beoordeeling worden opgemaakt. Ik kwam den dag vóór Kerstmis in het garnizoen aan en toch werd er over die zes resteerende dagen van het jaar eene conduite over mij ingediend. Vóór de invulling vroeg mijn compagniescommandant mij, of ik Fransch kende, waarop ik antwoordde, dat ik net zoo veel en zoo weinig er van wist als de doorsnee-luitenant, die pas van de Academie kwam. „Ken je de onderdeelen van den grendel in [het] Fransch?" „Neen, kapitein." „Dan kan ik je niet [op] je conduite geven, dat je Fransch kent." Ik [zou] echter niet graag de officieren den kost willen ge[]ven, die voortdurend in hunne beoordeeling de aan[]teekening hadden, dat zij vloeiend Fransch spraken en toch die technische benamingen van de onder[]deelen van het geweer niet in die taal konden noemen.

Het depôt-bataljon te Magelang telde destijds, be[]halve de kaderschool, toenmaals nog geen zelfstan[]dig korps, een Europeesche, een Amboineesche en een Inlandsche compagnie. Onder Amboineezen verstond men tot voor enkele jaren in het Indische leger alle Christen-militairen, afkomstig uit de Mo[]lukken en uit Noord-Celebes, onder Inlandsche mi[]litairen alle overige niet-Europeanen, dus Javanen, Maleiers, Soendaneezen, Madoereezen, Timoreezen, [en] Boegineezen, Makassaren, Bataks, Rottineezen, [enz]. Al deze landaarden waren vertegenwoordigd in [de] compagnie, waarbij ik diende, met uitzondering van de bewoners van de streek, waar het bataljon was gelegerd, de Javanen. Men meende namelijk toen en nog vele jaren daarna het drossen te kun[]nen beperken door de inlandsche militairen niet [te] legeren in hun eigen land, althans voor zoover dit infanterie betrof; bij de andere wapens was daaren[tegen dit] principe niet altijd uitvoerbaar. Later is [] tegen juist gebleken, dat de recruten zich in een streek, waar hun eigen taal wordt gesproken, meer hun eigen zeden en gewoonten heerschen, [] senang gevoelen en dientengevolge minder neiging hebben om weg te loopen. Het drossen is dan ook in de laatste jaren veel verminderd, hetgeen even[]

Daar den volgenden dag tot de huiszoekingen is overgegaan, heeft men tusschen die uiting te Amsterdam en het optreden der politie verband gelegd. Vermoedelijk ten onrechte. Voor hetgeen gedaan is hadden toen de noodige maatregelen al wel georganiseerd zijn geweest. De publieke opinie heeft gaarne een eenvoudig verhaaltje als verklaring van een ingewikkeld gebeuren, als zoodanig zal dit verhaaltje ook wel zijn weg vinden en van mond tot mond overgaan, maar daarom geeft 't toch de waarheid niet weer. 't Amsterdamsche voorval kan, als het eenigen invloed mocht hebben gehad, hoogstens de druppel zijn geweest, die den emmer deed overloopen. Maar 't gaat in deze niet om een druppel, maar om een emmer.

Een tweede aanteekening is: men make uit het voorafgaande geen voorbarige gevolgtrekkingen. Met oordeelen wachtte men op de mededeelingen van de politie en c.q. op de behandeling in rechte.

En eindelijk ook: men generaliseere in deze geval niet. Werd boven verteld hoe de communistische studentenvereeniging er toe is overgegaan leden uit te wijzen, die den moed hadden niet met den revolutionairen geest mee te willen gaan, 't is niet bij de daar vermelde gevallen gebleven. Maar anderzijds hebben die in Nederland studeerende Indische jongelui, welke loyaal staan tegenover Nederland, als Indië goedgezind moederland, zich georganiseerd. Wij vinden vermeld: 80 % van de h.t.l. in opleiding zijnde Indische studenten zijn nu lid van het volkomen loyale Indonesisch Verbond van Jongeren-organisaties. En de overschietende 20 % zijn geenszins allen lid van Perhimpoenan Indonesia. In elk geval stelt de overgroote meerderheid der Indische studenten h. t. l. zich met de Nederlanders tegenover het communistisch streven, dat Nederlandsch-Indië in de ellende van de revolutie wil drijven en ten prooi wil geven aan bolsjewikische tirannie.

G. N.

Volksplanting - Wingewest

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Het door Mr. F. G. Schalkwijk in de „West-Indische Gids" en door den Heer C. K. Kesler in het „Koloniaal Weekblad" aanbevolen denkbeeld ten aanzien van keuze en opleiding van ambtenaren voor de West lokt op verleidelijke wijze tot beschouwingen uit over de tegenstelling Oost—West, niet in den door Kipling bedoelden zin, maar met betrekking tot de Aziatische en de Amerikaansche gewesten, welke, te zamen met het Rijk in Europa, het Nederland vormen.

DE OUDST GEVESTIGDE A° 1885 POSTZEGELHANDEL

Particularisme is van ouds een Hollandsche eigenschap en zij heeft er wel eens toe geleid dat overzeesche gewesten in al te sterke mate als afzonderlijke communiteiten werden behandeld, zooals schrijver in de „West-Indische Gids" van 1923 met betrekking tot de Westindische scheepvaartwetgeving heeft willen aantoonen. De Amerikanen, jong als zij zijn als natie, en vooral als koloniseerend volk, hebben in bepaalde opzichten, als b.v. ten aanzien van muntstelsel en postdienst, de eenheid met het moederland sterker gehandhaafd en wellicht heeft verschil in mentaliteit daarbij ook wel een rol gespeeld; schrijver was eens getuige van de verwondering van een Amerikaansch officier der bezetting op Haïti, die bemerkte dat hij aldaar zijn brieven niet met Amerikaansche postzegels kon frankeeren.

Intusschen, al is het te betreuren dat Ned. West-Indië en Nederland, en ook de beide Ned. West-Indische gewesten onderling, elkander als vreemde naties behandelen waar eenheid mogelijk en wenschelijk zou zijn, aan den anderen kant zou een te veel over één kam scheren van wat in aard en wezen ongelijk is nog veel funester zijn.

Ook bestaat er een hemelsbreed verschil tusschen een politiek welke bij de behandeling van West-indische aangelegenheden in de eerste plaats naar het Moederland kijkt en een waarbij, bij het zoeken naar de meest juiste behandeling dierzelfde aangelegenheden, het oog zich richt naar Oost-Indië.

Om dit laatste nu gaat het bij verschillende discussies van den laatsten tijd over Westindische, en meer speciaal Surinaamsche vraagstukken en het is niet een veronderstelde overeenstemming tusschen West en Oost welke daarbij de voornaamste rol speelt.

Veel meer is het een gevoel van onmacht met betrekking tot de noodzakelijke voorzieningen in de West dat de neiging heeft doen ontstaan om partij te trekken van Oostindische ervaringen en Oostindische hulpmiddelen, op gevaar af om het speciale karakter der Westindische problemen uit het oog te verliezen.

Reactie intusschen is reeds ingetreden; in het „Alg. Handelsblad" werd er tegen gewaarschuwd, naar aanleiding van de nota van den Ondernemersraad, om al te veel met het denkbeeld te koop te loopen als zou vrees voor het verliezen van onzen Oost de voornaamste drijfveer moeten zijn om Suriname zoo snel mogelijk tot ontwikkeling te brengen en in de W.-I. Gids van Mei komt de Heer L. de Waal er tegen op dat voor de Surinaamsche cultures alle heil zou te verwachten zijn van Oostindisch beheer en Oostindische methoden.

Inderdaad, het is opmerkelijk hoeveel Oostindische deskundigen reeds over den Surinaamschen landbouw hun licht hebben laten schijnen en hoe weinig belangstelling er, in verband met Suri-

---

Het uitsluitend aan deze wijziging in de dislocatie te danken, maar ook aan het door hoogere eischen en betere selectie verkregen betere gehalte, alsmede door de invoering van de dactyloscopie in het leger, waardoor het onmogelijk werd, dat een man zich liet aanwerven om te verdwijnen, zoodra hij het handgeld had genoten om elders onder een anderen naam weder in dienst te treden, wederom handgeld op te strijken en wederom te drossen en dit spelletje te herhalen zoo vaak zulks maar mogelijk was. Ook het verscherpte toezicht op de aanwerving droeg er toe bij, dat er minder soldaten drosten om zich als koelie voor Deli te laten aanwerven om al spoedig, als het leven op de plantages hun tegenviel, zich bij de autoriteiten aldaar als gedrost soldaat aan te melden.

Destijds was de compagnie verdeeld in twee pelotons, elk onder bevel van een luitenant. Het eene bestond uit Soendaneezen, het mijne uit alle andere, hiervoren genoemde rassen. De recruten verstonden uit den aard der zaak bij aankomst weinig of geen Maleisch, zoodat men er zich eigenlijk niet moest verwonderen, dat onder die omstandigheden de opleiding nog eenige vruchten afwierp. Gelukkig heeft iedere normale inlander van nature een snel aanleg om andere inlandsche talen aan te leeren, zoodat die vertegenwoordigers van zooveel verschillende rassen door omgang met elkander, met andere landgenooten en met de bevolking al spoedig de algemeene omgangstaal in de kazerne leerden spreken. Om het aanleeren van deze taal te bespoedigen, had de korpscommandant bepaald, dat van tijd tot tijd, bijv. als de exercities wegens regenachtig weer waren afgelast, aan de recruten les in het kazerne-Maleisch moest worden gegeven. Dit was te meer noodig, omdat er niet altijd voor de opleiding van een klasse recruten van een bepaalden landaard landgenooten voor hen beschikbaar waren. Zoo moest op een zekeren dag aan eenige nieuw aangekomen Boegineezen Maleisch worden geleerd en had de eenige bij de compagnie aanwezige Boegineesche korporaal dienst als „planton hek" (wacht bij een zij-ingang), zoodat een Rottineesch korporaal aan de Boegineezen Maleisch moest leeren. Dit geschiedde door bepaalde voorwerpen aan te wijzen en hen daarvan de Maleische namen te leeren. Nieuwsgierig naar het resultaat van deze methode, vroeg ik, onder het wijzen op een tafel, aan een der recruten, wat dat was. Nu spreken die jonge soldaten in hun bedeesdheid tegenover hun meerderen buitengewoon zacht. Ook ditmaal was het antwoord van den man niet te verstaan, weshalve ik hem met een „bitjara lebih keras" (spreek harder) uitnoodigde om zijn stem te verheffen. Dit had geen ander resultaat dan dat hij mijn woorden herhaalde. Een zwaaiende opwaartsche beweging van den arm had evenmin succes, want ook dit manuaal werd door hem herhaald. Ten slotte hield ik mijn hand achter het oor, zoodals men doove menschen vaak ziet doen, waarop tot mijn groote verrassing het woord „koeping" (oor) volgde. De Maleische les had dus meer succes opgeleverd dan mijn poging om de proef op de som te nemen, reden waarom ik deze poging staakte en het verder maar aan den Rottineeschen korporaal overliet om aan de Boegineezen Maleisch te leeren.

(Wordt vervolgd.)

name, tot nu toe getoond is voor Zuidamerikaanschen en Westindischen landbouw buiten Suriname, a.d.z. de cacao-cultuur in Ecuador, de koffiecultuur in Brazilië, de suikercultuur op Cuba, de bananen-cultuur op Jamaica en in Centraal-Amerika, de katoencultuur op Haïti.

Toch laat onze West zich niet lichten uit het kader waarin Suriname en Curaçao nu eenmaal geplaatst zijn, geografisch, historisch en economisch, en in dat kader moeten Westindische vraagstukken worden bekeken.

In Azië waren het de bestaande bevolking, haar productie-vermogen en haar koopkracht welke de Europeanen daarheen lokten en uit de handelsovereenkomsten met de Oostersche vorsten sedert de 16e eeuw ontwikkelde zich de Europeesche overheersching van onzen tijd. De meest gewenschte politiek tegenover de oorspronkelijke Oostersche volksgemeenschappen, gezag en nog eens gezag tegenover de inheemsche bevolking, herstelling van de hormat, zijn nog heden ten dage aan de orde van den dag, waar het gaat om de vraag hoe Nederland zich in den Oost zal kunnen handhaven.

In de Amerika's daarentegen, hoezeer het dan ook aanvankelijk den „conquistadores" te doen was om buit, en niet te vergeten om het bekeeren der heidenen, is het stichten van volksplantingen al ras op den voorgrond getreden; Spanjaarden en Portugeezen, Engelschen en Nederlanders, Franschen en Denen hebben in de Nieuwe Wereld geen handelsfactorijen maar koloniën gesticht. En al hebben zij daarbij gebruik gemaakt van den arbeid van slaven — roode, zwarte en blanke — hun taal, hun cultuur, hun godsdienst en hun wetten hebben de Europeanen mede naar het Westen overgebracht.

Jan Pietersz. Coen deed voorstellen ten behoeve eener Hollandsche kolonisatie op Java, maar vond in het Moederland geen gehoor, want niet die richting wilde men inslaan om in Indië iets groots tot stand te brengen, maar in Nieuw Nederland en op de W. I. eilanden waren het de „patroons", meer dan de kooplieden, aan wie het pionierswerk ten deel viel, was landontginning, meer dan ruilhandel het doel der vestigingen. En Engeland, dat reeds in 1838 de slavernij in West-Indië afschafte, ging er eerst twintig jaar later toe over om een einde te maken aan wat er nog over was van het bestuur eener handelscompagnie over Britsch-Indië.

Bleef in Azië de overheersching van Oostersche volken door Europeesche mogendheden tot den huidigen dag bestaan, in Amerika ontstonden zelfstandige gemeenebesten, onafhankelijk van de stamlanden in de Oude Wereld, en naast die nieuw ontstane naties, hier en daar zelfs er tusschen ingedrongen, zijn bestaan gebleven Britsche, Nederlandsche en Fransche koloniën.

Een autocratische bestuursvorm, als in de Indiën nog in zwang, zou voor die Amerikaansche koloniën niet passen, gegeven immers de historische, en ook — of vooral — de geografisch-politieke positie.

En niemand denkt er ook aan om in de West den bestuursvorm in autocratische richting te wijzigen, eerder het tegendeel. Het Oostindische kapitaal, wanneer dat in Suriname belegging zal gaan zoeken, en de Javaansche arbeiders, die dan in grooteren getale dan voorheen naar Suriname zullen emigreeren, zullen zich van stonde afaan aan het Westindische regime moeten aanpassen. Dat dit proces beter zou verloopen onder een Gouvernement met Oostindische mentaliteit kan moeilijk worden ingezien.

Vooral de Javaansche arbeider moet zoo snel mogelijk Surinaamsch kolonist worden en daarbij lijkt algeheele onbevangenheid bij rechters en bestuursambtenaren van meer gewicht dan Indische opleiding en ervaring. De uitvoering van het arbeidscontract waaronder de Aziatische immigranten uitkomen, zonder eenige vooringenomenheid in de eene of in de andere richting, eischt objectiviteit van-huis-uit en aan dien eisch werd tot nu toe door de niet-indische ambtenaren steeds voldaan.

Ook in Nederland zelf mag men niet den kijk verliezen op de verschillen tusschen de beide Westindische gebieden onderling. Toen indertijd de Landmacht in West-Indië tot een onderdeel werd gemaakt van het Ned.-Ind. Leger en op last van hooger hand de garnizoensdienst in Suriname naar Oostindisch model moest worden gewijzigd deden zich eenige incidenten voor welke aantoonden dat zelfs in het militaire de practijk zich niet laat wringen in het keurslijf der reglementen. Op den duur

laat natuurlijk de realiteit zich niet wegcijfere... men zal wel hebben moeten inzien dat de sol... in de West anders leeft dan die in den Oost, o... dragen beide dezelfde uniform. Thans gebruikt... in officieele stukken reeds de algemeene bena... van Koloniale Troepen en de garnizoenen i... West bestaan grootendeels uit plaatselijk a... worven militairen, die den Oost nimmer zullen...

Nu behoeft bij de inwendige militaire org... tie het heil des lands niet te zijn betrokken, ... met betrekking tot andere aangelegenheden ... juiste onderscheidingen van groot belang.

Eenmaal heeft het weinig gescheeld of het i... tuut der strafsanctie op het arbeids-contract h... allerbedenkelijksten vorm zijn intrede gedaan i... wetgeving van Curaçao.

„Little England" heet het eiland Barbados bij ... bewoners, voor meer dan 90 % negers; de ... blanke minderheid der eilanders heeft ... eeuwen de Britsche tradities hooggehouden ... zwarten zouden beleedigd zijn wanneer men ... geboortegrond Klein Afrika noemde.

Om voor den naam Klein Holland in aanmer... te kunnen komen is alleen Curaçao niet te ... en de nieuweling zal op het gezicht der gevels ... de 15 of 16 huizen aan de Handelskade te W... stad misschien onwillekeurig aan Holland de...

Zelfs voor den naam Klein Java evenwel is ... riname te uitgestrekt en wanneer ooit voor ... genoemd gewest die van Nieuw Java in zwang ... geraken, moge het dan zijn in den meest gun... zin, voor Nederland en voor de kolonisten.

Amsterdam, Mei 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 14 tot Maandag 20 Juni.

Het Indische openluchtfeest. Wanneer dit Nr. ... K. W. verschijnt is het Indische openluch... te 's-Gravenhage (Huize Arendsdorp aa... Wassenaarschen weg) in vollen gang. ... de baten van dit met groote zorg voor... feest ten goede komen, deels aan de s... offers der jongste stormramp en deels a... vereeniging „Nationale Dierenzorg", w... we onze lezers (en in het bijzonder de ... sche) op het prijzenswaardige doel te s... door een — zoo mogelijk herhaald — b...

Bij hen, die een deel van hun leven in ... doorbrachten, zullen bij dit bezoek oude ... inneringen worden verlevendigd, terwijl ... het land niet kennen uit eigen aanschou... deze zeldzaam voorkomende gelegenheid ... een indruk te krijgen van een stukje ... Indisch leven, niet voorbij mogen laten ...

Wat betreft het programma der fees... heden en bijbeh[oo]rende attracties mee... onze lezers te mogen verwijzen naar de ui... rige door de dagbladpers verstrekte bijzo... heden.

Zooals men weet heeft de Minister va... loniën, Dr. J. C. Koningsberger, zich b... verklaard de feestelijkheden, welke dur... 22 tot en met 26 dezer, officieel te open...

De eerste passagiersvlucht naar Indië. Vertr... uit Amsterdam Woensdag den 15 dezer, ... het K. L. M.-vliegtuig (type Fokker VII), ... matig als een mailstoomer, met een gem... uursnelheid van ongeveer 180 K.M., ve... lende étappes afgelegd van de route A... dam—Batavia, aanvankelijk slechts ond... ken door een buiten eigen toedoen gedw... ééndaagsch oponthoud te Constantinopel...

Daarna is alles naar wensch gegaan tot ... dad, welke plaats werd bereikt op Ma... 20 Juni; doch toen de moedige vliegers ... 21en van daar zijn opgestegen om de re... vervolgen naar Bender Abbas, moesten ... helaas kort daarna wegens een defect aa... machine terugkeeren naar Bagdad.

Het is te hopen dat dit tweede oponth... van korten duur zal zijn en de rest van ... tocht zonder tegenslagen zal worden volbr...

Verzet op Celebes onder leiding van een comm... Aneta seinde dd. 14 dezer aan het Vader... Zondag j.l. verzamelden zich onder leiding ... den communist Ali en de talismanverkoop...

[1]) Ook de tekst der hieronder volgende A... telegr. is aan het *Vad.* ontleend.

Ibasse, welke beiden recidivist zijn, in kampong Tellang in het Soppengsche (afd. Boni) een veertigtal in het wit gekleede lieden, welke deels roode vlaggen, deels blanke wapens droegen. Ali viel bij aankomst der politie een der agenten met een stok aan, waarop een vechtpartij volgde. De bestuursassistent en één agent werden licht gewond en één agent van politie werd zwaar gewond. Drie rebellen werden neergelegd. Toen de gezaghebber en de assistent-resident op het terrein, waar dit geschiedde, aankwamen, was de rust hersteld en waren de verzetslieden gevlucht naar hun eigen kampongs. Twaalf der opstandelingen, waaronder de leider Ali, die zeer zwaar gewond was, en Ibasse, werden gevat. Ali werd in het bezit gevonden van communistische lectuur, geheime correspondentie en een roode vlag waarin een draak.

Onmiddellijk zijn troepen daarheen gedirigeerd. Alles is rustig.

troleur Mr. N. A. de Haart. Makassar, 15 Juni (Aneta). Overleden is de controleur van de onderafdeeling Wadjo (Singkang), behoorende tot de afdeeling Bone (Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden), mr. N. A. de Haart.

(Enkele dagen na de ontvangst van dit telegram meldden de dagbladen dat bij de familie van den overledene te Utrecht, via den burgemeester, bericht was ingekomen dat Mr. de Haart gevallen was als slachtoffer van een oproer, doch bij nadere informatie aan het Dep. van Koloniën door de redactie van het *Vaderland*, is gebleken, dat zijn overlijden in geenerlei verband staat met uitgebroken onlusten).

rie Sloot †. Op den leeftijd van 74 jaar is te Noordwijk overleden Mejuffrouw Nicolina Maria Christina Sloot, die onder het pseudoniem Melati van Java groote bekendheid verwierf als schrijfster van Indische romans en novellen.

ersitaire examens. Leiden. Economisch doctoraal ex. Indologie de hh. G. A. Bosselaar, P. J. Goedhart en D. J. Hoogkamer. — Econ. cand. ex. Indologie de hr. J. J. Drost. — Doctoraal ex. Indisch recht de hh. R. Soepomo (met lof), J. W. Stuurman, J. Latuharhary en Mr. L. Tielenius Kruythoff. — Taalkundig cand. ex. Indologie de hh. D. Goedhart, W. Veenbaas en C. F. Welter.

me doodvonnissen over communisten. Menes, 14 Juni (Aneta). De moordenaar van den wedana te Menes is veroordeeld tot de doodstraf.

Laboean, 14 Juni (Aneta). De Landraad alhier veroordeelde wegens moord, begaan in den nacht, waarin de onlusten uitbraken, één beklaagde ter dood, één tot levenslang, één tot twintig en één tot vijftien jaar gevangenisstraf.

or C. G. Zaadnoordijk †. Te Alkmaar is overleden de heer C. G. Zaadnoordijk, gep. majoor van het O.-I. leger.

nter meer bekend in Indië. De burgemeester, jhr. mr. Th. A. M. A. Humalda van Eysinga, heeft den 15en Juni ten stadhuize een commissie geïnstalleerd, welke ten doel heeft, Deventer in Indië meer bekend te maken met het oog op het bestaan van een middelbare koloniale landbouwschool en de mogelijkheid van vestiging van Indische families. In de commissie hebben zitting de heeren dr. H. H. Zeylstra, directeur van het Koloniaal Landbouwmuseum; dr. H. D. Tjeenk Willink, oud-directeur van de middelbare koloniale landbouwschool en mr. Ch. van Enter, secretaris van de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer alhier.

nte betrekkingen. Oproep van sollicitanten.

Suriname en Curaçao. Het Dept. van Koloniën vraagt ten behoeve van 's Lands dienst voor elk dezer gebiedsdeelen *twee* hoofdonderwijzers. Gegadigden hunnen zich, tot het verkrijgen van inlichtingen, wenden tot de 7e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Ned.-Indië. Voor personen, in 't bezit van het diploma van met goeden uitslag afgelegd eindexamen gymnasium of van Staatsdiploma A, bestaat gelegenheid om onder het genot van een studietoelage in opleiding te worden genomen als *cand.-ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen.* (Nadere bijzonderheden bevat de St.-Ct. van 14 Juni).

Voor de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië kunnen in 1929 een *aantal juristen worden uitgezonden,* nadat zij zich, na daartoe door den Minister van Koloniën te zijn aangewezen, vooraf voor eigen rekening hebben bekwaamd voor het doctoraal-examen in het Nederlandsch-Indisch recht. Benevens personen die het doctoraal-examen Ned. recht hebben afgelegd, kunnen ook zij, die dit examen nog in het loopend studiejaar zullen afleggen, een verzoek om te worden aangewezen richten aan het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën (Afdeeling B Eerste Bureau), alwaar ook nadere inlichtingen zijn te bekomen.

Tentoonstelling ethnografica Koloniaal Instituut. In het museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam is een tijdelijke tentoonstelling ingericht van ethnografica, welke tijdens de Nederl.-Amerikaansche expeditie van 1926 naar het Nassau-gebergte in Centraal Nieuw-Guinea zijn verzameld door den heer C. C. F. M. le Roux. Niet alleen door voorwerpen, maar ook door een aantal prachtige fotografieën geeft deze tentoonsteling een volledig beeld van de op zeer lagen beschavingstrap staande berg-Papoea's.

De gouverneur van Curaçao. Met het stoomschip Stuyvesant is den 16en dezer te IJmuiden aangekomen de gouverneur van Curaçao, Mr. Brantjes, met zijne echtgenoote. Het doel van zijn verblijf hier te lande is het persoonlijk bespreken van verschillende belangen van Curaçao met den minister van koloniën. Mr. Brantjes denkt een paar maanden hier te blijven.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan's mooie Inrichting.

De groote pers heeft volle aandacht geschonken aan de hernieuwing van Boeatan's toonkamers en deze om 't zeerste geroemd. Zoo schreef a.a. „Het Vaderland", ochtendblad van 15 dezer: 1)

„Wij leven snel en een interieur, dat omstreeks 1910 geheel en al modern was, is nu zoo zoetjes aan uit den tijd geraakt. Boeatan, ons Haagsche Boeatan, waar wij eigenlijk méér van houden, dan wij wel altijd laten blijken, was nog heel goed, voor wie zóózeer door 't mooie doel bezield was, dat hem niets anders voor oogen zweefde... Maar van dezulken alléén kan Boeatan niet bestaan. Een mooi interieur moet kijkers en koopers lokken, moet een waardige lijst zijn voor den schat aan Oostersche kunst, hier zoo rijkelijk aanwezig.... Goed! Maar zulk een eisch wordt moeilijk vervuld. Doch Boeatan, beseffend, dat activiteit en energie het leven er in houden, Boeatan, dat waarlijk ijver en toewijding in hooge mate bezit, waagde het er op, rees als een Fenix uit zijn asch. Onder leiding van den binnenhuis-architect N. P. de Koo uit Amsterdam, werd het gerestaureerd. Tóén bleek nogeens terdege, hóéveel hartelijke vrienden Boeatan bezit. De vergroote ruimte was te klein! En bloemen allerwegen!

„Hoe mooi is deze ruimte nu geworden! Een groene betimmering gaat halverwege de muurhoogte over in het wit-en-goud, waarmee ook de zoldering gedecoreerd is. Op den vloer: allerprettigste matten. 2) Men komt nu veel gemakkelijker in het achterhuis, waar de „winkel" is gevestigd. Vóór is de tearoom gebleven.

Zooals de presidente in haar openingswoord zeide: „Boeatan's werk is even moeilijk als ondankbaar. Velen noemen de Indische kunstvoorwerpen in vollen ernst „prullen". Het doel is: Holland's oogen te openen voor deze oriëntaalsche schoonheid en ook de Indische kunstnijveren aan hun zoo belangrijken arbeid te houden. Ondanks de weinige middelen is tòch tot moderniseering overgegaan. Dit is mogelijk geweest, dank zij de propaganda-commissie en de directrices. Haar en den heer De Koo bracht spr. warmen dank. Men moet dit nieuwe Boeatan nu maar vaak komen bekijken. En... de weg naar het hart gaat door de maag. Zóó sluite men hier vriendschap!

1) Daar wij uit goede bron weten dat de presidente van den Raad van Beheer niet gesteld is op persoonlijke loftuitingen in verband met haar streven naar verhooging van den bloei van „Boeatan", laten we bij de hier volgende persuitingen de passages vervallen, waarin Mevr. van Beresteyn op den voorgrond wordt gesteld, en geprezen. — *Red.*

2) Rottanmatten uit Borneo, die bij de Indische bezoekers allerlei heerlijke herinneringen aan vroegere voor- en achtergalerij terugroepen. — Red.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITIES

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

„Vroeger genoot Boeatan een kleine rijkssubsidie, maar dat is nu finaal uit. „Koloniën" heeft geen cent te missen. Maar de Minister gaf althans, wat hij geven kon: raad. — Houd een verloting! sprak Zijn Excellentie. Dat heeft Boeatan toen maar gedaan.

„— En moge de thee u smaken! besloot de presidente.

„Mevr. Ros—Vrijman bracht een hartelijken groet en gelukwensch van de Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen, welke zij presideert en waarvan Mevr. van Beresteyn de vice-presidente is. Beide instellingen beoogen een soortgelijk doel: Boeatan wil door de schoonheid der kunstnijverheid te toonen den geest van Indië doen kennen aan den geest van Nederland.

„Langdurig en nadrukkelijk applaus volgde. Thee werd geserveerd, lootjes verkocht en geruimen tijd bleef men nog bijeen."

* * *

Onder het hoofd: *„Boeatan in nieuw Kleed"* schrijft de *„Nieuwe Rott. Courant"* in haar Avondblad A van 16 dezer o.m.:

„In dat stukje Indië-in-Holland waar Boeatan zijn lokaliteiten heeft — men weet: Heulstraat 19 in Den Haag — was het gistermiddag drukker dan ooit. De Raad van Beheer van Boeatan had uitnoodigingen rondgezonden tot het bezichtigen van de nieuw ingerichte zalen. Dat was een verrassing. De voorzaal, waar men thee drinkt, rijsttafelt en snoept van kokki's kruidige bedenksels, was tot dusver eigenlijk de eenige ruimte, geschikt om publiek te ontvangen. Achter en beneden leed men aan nijpend plaatsgebrek en de producten der Indische kunstnijverheid daar in magazijn, kwamen in die enge donkere ruimten niet tot hun recht.[3]) En dat was jammer, omdat toch juist het doen kennen en zoo mogelijk verkoopen van die producten Boeatan's voornaamste bestaansreden vormt. Men heeft overleg gepleegd met den architect N. P. de Koo en deze heeft inderdaad wonderen gewrocht met de geringe middelen, waarover de instelling beschikt. Een inwendige doorbraak heeft de achter- en beneden-lokaliteiten meer ruimte en licht gegeven. Een vernuftige en tegelijk sierlijke betimmering, in frisch groene, roode en oranje kleuren, geeft nu elk der lokaliteiten een eigen sfeer. Praktische toonkasten en rekken sluiten zich bij de betimmering aan en bieden nu overvloed van uitstalruimte voor de mooie kunstvoorwerpen, waarover Boeatan beschikt. De tonige doeken, de prachtig gesneden Midden- en Oost-Javaansche sierplanken, het koper- en zilverwerk, de kleurige poppen, alles komt nu voordeelig uit en het is thans een lust door de lokaliteiten rond te gaan, waar een rijke verzameling van producten uit alle deelen van den Indischen archipel zijn saamgebracht met den goeden smaak, die u bij Boeatan uit alles tegemoet treedt.

„Terwijl de gasten van den middag op thee en versnaperingen, door de dames van Boeatan, bijgestaan door het Javaansche personeel rondgediend, werden onthaald, heeft mevr. Van Beresteyn—Tromp, de presidente van den Raad van Beheer, de Indische kunstnijverheid in een korte toespraak nog eens in aller aandacht warm aanbevolen. Nog te vaak ontmoet men in Holland gebrek aan waardeering voor deze producten, waarin zich de schoonheid van Indië openbaart. Boeatan doet wat het kan om de menschen in Holland voor de inheemsche kunst van Indië warm te maken. Het zal door de betere inrichting der lokaliteiten beter aan zijn taak kunnen beantwoorden. Het heeft daarbij echter veler steun noodig.

„Vertegenwoordigd waren o.m. het Indo-Europeesch Verbond en het Indonesische Verbond van Jongeren-organisaties. En er waren mooie bloemstukken gezonden.

Wie kennis wil maken met den artistieken zin van den Indischen kunstnijvere of de kennismaking daarmede vernieuwen, kunnen wij een bezoek aan Boeatan warm aanbevelen, en wie de Indische kunstnijverheid wil steunen, vindt in Boeatan een toegewijden en deskundigen bemiddelaar."

Tentoonstelling van Islamische Kunst.

In het Gemeente-museum, Korte Vijverberg 7 te 's-Gravenhage is sinds 15 Mei j.l. een tentoonstelling van Islamische kunst, waarvan Dr. H. van Gelder op 13 dezer, bij de inleiding van den heer Laurens Binyon, die een voordracht met lichtbeelden over Perzische en Indische miniaturen hield, terecht opmerkte:

„Hier is werkelijk iets heel bijzonders te zien! De tentoonstelling kan onmogelijk verlengd worden, men moet dus vóór 3 Juli zijn kans waarnemen."

Daarom willen ook wij er hier nog eens de aandacht op vestigen, ter opwekking der lezers van „Het Koloniaal Weekblad", die er niet geweest zijn, om nog deze laatste week er heen te gaan. Men zal zich den gang niet berouwen, want zooals de presidente der tentoonstellings-commissie, Mevr. P. van Leeuwen—Waller, en de secretaris, de heer Dunlop, als aanhef bij den op zaakkundige wijze door Dr. H. C. Gallois geschreven catalogus opmerken:

„Wat deze tentoonstelling brengt, zal velen het zeer bijzondere genot kunnen schenken eener kennismaking met voorwerpen van uitgezochte schoonheid, met producten van voortreffelijke technische vaardigheid, gedragen door een zuiver gevoel voor vorm en kleur. Ze zijn van een oude beschaving, die voor onze vruchtdragend is geweest."

Het doel, dat volgens de inleiding van Dr. Gallois met deze tentoonstelling beoogd werd: „door middel van uitgezochte specimina aan te toonen, welk een hoog peil er in diverse takken van kunstnijverheid in de verschillende islamische landen werd bereikt", is zeker ten volle bereikt.

De collectie bestaat uit miniaturen, boekomslagen, weefsels, tapijten, bronzen en ceramiek uit Perzië, Egypte, Syrië, Vóór-Indië, alsook uit andere landstreken, waar de Islam zijn intrede heeft gedaan en zijn stempel heeft gedrukt op de inheemsche ornamentiek, alleen niet uit Insulinde. Wij zijn het dan ook volkomen eens met *P. B.*, die onlangs in het weekblad „De Indische Verlofganger" opmerkte:

„Op deze superbe tentoonstelling in Nederland's residentiestad mist men echter noode voorwerpen uit Nederlandsch-Indië, waarop dezelfde stijl van versiering is te onderkennen; met name die van de Maleische kunst, welke zich over Atjeh, Oost- en Midden-Sumatra en over Noord- en Zuid-Celebes heeft uitgestrekt. Op die kunst heeft immers de Moslimsche ornamentiek haren invloed ook doen gelden. Men denke o.a. aan het incrusteerwerk op wapens, het drijf- en ciseleerwerk op edelmetaal en op koper, aan de sculptuur op steen en hout."

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De leiding der cultuurmaatschappijen.

De heer *J. H. Marinus*, directeur van het N. I. Landsyndicaat, is gerepatrieerd, de leiding in andere, jongere handen overlatend. De *Deli Planter* (9 Mei) huldigt zijn pioniersarbeid als planter, zijn energie, zijn wilskracht en zijn kennis van zaken, en geeft een samenvatting van alle factoren om den spijker van het welslagen van den geboren leider, op den kop te tikken.

Er bestaan *in de leiding der cultuurmaatschappijen twee stroomingen*. De leiding in handen van den planter, met de volle uitbuiting van het initiatief en de plantkundige kennis van den H. A., den administrateur en assistent in zijn afdeeling, of de leiding in handen van een administratief onderlegd man, die voor de cultuurtechnische vraagstukken zijn technische adviseurs heeft. Het is het vraagstuk van den modernen tijd, van den tijd van fusie, concentratie en samentrekking van verschillende cultures in één lichaam, ter verdeeling van het risico, dat nu eenmaal onvermijdelijk met den landbouw in het algemeen, en den tropischen landbouw in het bizonder, samengaat.

In de laatste 25 jaren heeft zich *de wetenschap der bedrijfsleiding* ontwikkeld, die eerst in den laatsten tijd naar Ned.-Indië doordringt en er pas begonnen is in de cultures toepassing te vinden. Elk bedrijf behoeft, naast de zuiver-technische productie van welk voorwerp of artikel ook, een wetenschappelijke leiding, die doordrongen is van alle overige eischen, die naast de productie voor het maken van winst noodig zijn. Daar is in de eerste plaats de verkoop van het geproduceerde product en daarnaast het arbeidsvraagstuk, het financieel-economisch vraagstuk hoe het best

3) Dezelfde opmerking maakte naar wij vernamen ook de Koningin, toen Hare Majesteit enkele maanden geleden in Boeatan eenige inkoopen deed. — Red.

voordeeligst in de benoodigde gelden te voorzien, hoe de bedrijfsvrede te behouden, om conflicten af te weren, enz. De statistiek met haar eenvoudige grafische uitdrukkingswijze is een bijzonder hulpmiddel om elk oogenblik aanwijzingen te geven van den stand van zaken. In Nederland wordt de wetenschappelijke bedrijfsleiding aan de Handelsscholen gedoceerd en tal van bedrijven zoeken onder de aldus opgeleiden hun toekomstige leiders.

De theoretische opleiding waarborgt in deze wetenschap zoomin als in welke ook, de zekerheid van geschiktheid of welslagen. Daarvoor is méér noodig, o.a. *de persoonlijke eigenschappen,* die voor elke functie en alle welslagen noodig zijn, de practische blik om de geleerde theorie behoorlijk toe te passen en te gebruiken. Ook hier zijn velen geroepen, doch weinigen uitverkoren. En de practische planter, die zijn gezond verstand heeft, zijn oogen en ooren den kost geeft, zal het in de bedrijfsleiding toch wel verder brengen dan de student, die zich alleen blind gestaard heeft op de theorie en ze niet weet in toepassing te brengen. Ten slotte is bedrijfsleiding een gave, waarvoor bij de gecompliceerdheid der grootbedrijven, tal van eigenschappen noodig zijn, die in de wetenschappelijke bestudeering der factoren, den noodigen steun en leiding vindt. Men wordt bedrijfsleider geboren.

Een man als *de heer Marinus* was als het ware bedrijfsleider toen hij in Deli kwam, of liever nadat hij in de praktijk geleidelijk de noodige ervaring en inzichten daarvoor had gekregen. Vroeger noemden we dit „koopmanschap". De heer Marinus was „koopman", daarnaast ook planter, organisator, ook politicus, zoonoodig ook publicist en al het overige dat noodig was om een goed bedrijfsleider te zijn.

Toch is *de opleiding in de wetenschappelijke bedrijfsleiding noodig,* omdat zij sneller en gemakkelijker al die eigenschappen tot ontwikkeling kan brengen en tot benutting in de praktijk. Omdat de aanwezige gave door die wetenschappelijke opleiding het best ontwikkeld wordt. Het is heel merkwaardig hoe dat in de cultures begint door te dringen. Nog kort geleden vernam de *Deli Crt.* van iemand, die carrière gemaakt heeft in de cultures, na een opleiding op de Middelbare Landbouwschool, dat hij achteraf toch de voorkeur zou hebben gegeven aan een Handelsschool-opleiding. Voor de bezetting der hoogere rangen geeft de *D. C.* dat gaarne toe, vooral omdat bij de duidelijke en gespecialiseerde voorlichting der proefstations de fundamenteele kennis der cultuur door een practischen jongeman onder de knie te krijgen is, terwijl het andere wat daarbij komt, veel minder gemakkelijk is aan te leeren.

Het vraagstuk is hier in het algemeen besproken; met de uitwassen van een of ander systeem of verkeerde toepassing heeft de *Deli Crt.* niet te maken. Dat moet zich in de practijk herstellen. Met een al te ver doorgevoerde administratie, met verwaarloozing van de plantkundige factoren, met premiestelsels, enz. heeft de *D. C.* geen rekening te houden. Maar in beginsel — zoo besluit het blad — zal de *toekomstige leiding der cultuurlichamen* moeten komen van leiders, die met gebruikmaking van vakkundige inspecteurs, het geheele complex van eischen, vraagstukken en factoren kunnen overzien. De gecompliceerdheid van de cultuurmaatschappij in onze gecompliceerde samenleving, zal het noodig maken. Het is mogelijk, dat hierbij een dringende waarschuwing tegen het onderschatten der cultuur-an-sich op haar plaats is. Maar aan de harde feiten der logische consequentie valt in dit opzicht niets te veranderen. Voor wie insider is en de feiten kent, zijn de omstandigheden niet te miskennen en de feiten niet te weerleggen.

De *Deli Crt.* van 14 Mei bespreekt het boekwerk van mr. *J. J. Tichelaar:* „De Java-suikerindustrie en haar beteekenis voor land en volk".

De defaitistische vakbeweging.

In de *Ind. Crt.* (20 Apr.) werd plaatsing verleend van de volgende motie: De Raad van Advies, na aandachtige lezing van de beschouwingen betreffende den Suikerbond, voorkomende in drie achtereenvolgende nummers van *„De Vakbeweging"* van de hand van den heer Koch; het doel wat hij beoogt, den Suikerbond zijn toekomstige gedragslijn voor te schrijven, daaruit gelezen hebbende, spreekt als zijn meening uit, dat de door den heer Koch ontwikkelde defaitistische toekomstlijn als ernst voor de Europeesche vakbeweging moet worden beschouwd; en gaat over tot de orde van den dag.

Defaitistische toekomstlijn, zegt de Suikerbond van de denkbeelden van de socialistische Vakbeweging. Zoo is het inderdaad — zegt de *Deli Crt.* (9 Mei) — en het pleit voor den Suikerbond, dat dit zoo duidelijk wordt onderkend. Er is dan toch een eenigszins andere geest merkbaar, dan toen een vroegere Suikerbondsbestuur, geleid door dergelijke tendenzen, dreigde met een gemeenschappelijke actie met de Inlandsche arbeiders.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (10 Mei „De Britsche wet op de Vakvereenigingen"; 11 Mei „Een interview met Tsjang Tso Sin"), *De Loc.* (5 Mei, blz. 3 „De communisten en Indië"), het *Bat. Nwsbl.* (10 Mei „De S. D. A. P. en Indië") en het *Soer. Hbl.* (2 Mei, 2de bl. „De Wolken van het oogenblik").

De omgang met Inheemschen.

Op de Paleisconferentie is o.m. ook besproken de wenschelijkheid, dat Europeanen in den omgang met Inheemschen beter de vormen zullen in acht nemen, waarop beschaafde menschen, van welk ras ook, recht hebben. Daarbij is er op gewezen dat vele Inheemschen, die in Holland studeeren, daar uitstekend worden behandeld en in de beste kringen kunnen worden opgenomen. Zij ondervinden eene aangename en voorkomende bejegening; men doet al het mogelijke om hen behulpzaam te zijn. Dan keeren zij naar Indië terug en stuiten in de Europeesche Koloniale samenleving op wantrouwen en afwijzing. Wij ondervinden — aldus de klacht van Inlandsche zijde — herhaaldelijk minder aangename bejegening, en iedere blanke tracht ons zijn superioriteit te doen gevoelen. Er zijn ook ambtenaren, die ten opzichte van beschaafde inheemschen in omgangsvormen te kort schieten, en particulieren doen dikwijls nog veel erger. In verband hiermede heeft een der residenten namens een regent, die in Holland is opgevoed, ter paleisconferentie gevraagd: „Of het niet mogelijk zou zijn een beroep te doen op het particuliere element om wat meer tegemoetkomend te zijn jegens inheemschen van standing. Verschillende clubs sluiten lidmaatschap of introductie van ontwikkelde Inheemschen uit; zelfs regenten en volksraadsleden worden geweigerd op grond van het rasverschil."

De heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 2 Mei, 3de bl.) noemt het eene zeer oude kwestie welke hier wordt aangeroerd, en zij doet zich overal voor, waar de goede vertegenwoordigers van overheerschte volkeren in het Westen worden opgevoed. Zoodra zij in de tropen terug zijn, volgt de ontnuchtering. Men kent de boeiende novelle van Mason: "The broken road?" Zoo is het in de Britsche koloniën, doch zoo is het zeker lang niet bij ons in Indië. De Hollander is in dit opzicht anders; hij is veel gemakkelijker in den omgang, en, al moge hij zijne eigen opvattingen hebben over rassen-kwesties, hij zal zich als regel hoeden voor kwetsing van een ander. Vrijwel alle ambten zijn voor den Inheemsche bereikbaar, en men ziet hem herhaaldelijk in den kring der Europeanen van positie. Dit is veelal een kwestie van locale aard; het platteland — dus vrijwel geheel Indië — staat anders tegenover zulke aangelegenheden als de zeer weinige groote steden: Soerabaja, Semarang, Batavia, en nog wellicht een paar. In de Vorstenlanden — Solo en Djokja — is de verhouding tusschen Javanen van standing en Europeanen eene geheel andere, meer soepele. Men dient hier dus scherp onderscheid te maken. Het Inlandsch bestuur komt in de drie of vier grootste steden veel minder tot zijn recht; bovendien vindt men in deze steden de Europeesche bevolking een belangrijk percentage „trekkers", die vrijwel onbekend zijn met de zeden en gewoonten van Indië, en wier kennis van het volk zich bepaalt tot die van bediende en schrijver. Wat betreft lidmaatschap van- en introductie in Europeesche clubs, ook grieven hierover blijven uit den aard der zaak beperkt tot enkele hoofdplaatsen. De clubs die zich dan op exclusivistisch standpunt stellen, doen dit echter ook, en in nog sterker mate, tegenover den Europeeschen landaard, waarvan geheele groepen zonder meer van het lidmaatschap worden uitgesloten. Het wil den heer Z. toeschijnen dat de regenten door hunne positie nergens het hoofd mogen stooten, en voor al nooit in eigen ressort. Overigens, wat de ontwikkelde Inheemschen betreft, hun aantal is in sommige steden zóó talrijk, dat eene club haar typisch Europeesch karakter zou verliezen, indien

zij allen werden toegelaten, en men moet toch eene groep welke zich op bijzondere basis vormt, het recht laten er naar te streven zich daarop te handhaven. Intusschen is er zeker wel aanleiding er nog eens op te wijzen, dat iedere Europeaan in den omgang met ontwikkelde en beschaafde Inheemschen, de goede omgangsvormen in acht behoort te nemen. Een Oostersch volk, van huis uit zoo gesteld op hoofsche bejegening, heeft er recht op die te erlangen. Als regel krijgt het die ook wel van ieder die Indië kent, doch de heer *Zentgraaff* moet toegeven dat op dit gebied nog tekortkomingen te betreuren vallen. Onkunde, uiting van dommen waan, het doet er minder toe wat de oorzaken zijn, doch het resultaat is immer hetzelfde: men grieft er hen mede die door hun positie en beschaving volle aanspraak hebben op betere bejegening. Dit kan slechts kwaad stichten, en dan naar twee kanten. De overheid staat hier volmaakt machteloos; het kwaad kan niet met circulaires worden bestreden. Het publiek zelf kan verbetering brengen, en in deze richting doet het *Soer. Hbl.* een beroep op hen, die van goeden wil zijn.

De *Java-Bode* van 28 Apr. bevat een artikel over „Indonesische studenten in Nederland.

De persconferentie.

De *Java-Bode* (5 Mei, 1ste en 4de bl.) geeft een uitvoerig verslag van „De Persconferentie ten Paleize". Wettigt — vraagt *De Loc.* van 6 Mei — deze jongste persconferentie de verrassende ministerieele lofspraak: „De Indische journalisten beginnen het te leeren"? Het antwoord mag bevestigend luiden in zooverre inderdaad de aanpassing aan dit nieuw instituut merkbaar is, waarbij op een tweevoudige beteekenis valt te wijzen, namelijk *primo* de oriënteering van hen, die het publiek voorlichten, en *secundo* de aldus geschapen gelegenheid, der Regeering geboden, om op informeele wijze een verklaring af te leggen ten aanzien van actueele onderwerpen. Vooral de laatste factor dient te worden geaccentueerd; deze periodieke informatie van het publiek omtrent vragen van den dag kan op den duur zeer gunstig werken.

De Chineezen buiten hun geboorteland.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 Mei) ontleent aan „La Dépêche Coloniale" een beschouwing over den vreemdelingenhaat der Chineezen. In hun ijver om de vreemdelingen te boycotten en te verjagen verliezen zij uit het oog, dat tegen 11.800 Britten in China 435.000 Chineezen te Singapore wonen, zonder te spreken van belangrijke Chineesche koloniën op Ceylon, in Br.-Indië, en zelfs te Londen en te Liverpool. Tegen de 9000 in China wonende Amerikanen, leven 400.000 Chineezen in de Ver. Staten en bijna evenveel op Hawaï en de Philippijnen; terwijl 2300 Franschen in China resideeren, telt men 400.000 Chineezen in Indo-China en ook velen op Madagascar, Reunion, Tahiti, zonder te spreken van de Chineezen te Marseille, Lyon en Parijs. De „Dépêche" klaagt dan over het gebrek van de Chineezen aan politiek — niet economisch! — aanpassingsvermogen. Niet zelden toonen zij minachting voor de wetten van het land hunner vestiging, zweren zij samen tegen het gezag van dat land enz.

De recente gebeurtenissen op Borneo zijn voor het *Bat. Nwsbl.* een bewijs hoezeer die klacht ook voor Ned.-Indië gerechtvaardigd is. Maar men generaliseere niet en trekke de lijn waar zij getrokken moet worden: de in Ned.-Indië sedert geslachten gevestigde Chineezen, de *peranakans*, behooren voor het overgroote deel tot de goede elementen in onze maatschappij.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (6 Mei, 3de bl. „Chineesche actie"?), de *Deli Crt.* (12 en 13 Mei „De Vorwärts over de onlusten te Samarinda") en *De Sum. Post* (9 Mei „Koloniën en Volkenbond").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Nationaal onderwijs.

De *Soeara Sarekat Islam* (org. P. S. I. Djokja) van April bevat een verslag over het te Djokja gehouden Nationaal Onderwijs- en Padvinderijcongres der S. I., waarin o.m. opgenomen is een rede van Hadji A. Salim, die een uiteenzetting gaf van het standpunt der partijleiding ten aanzien van het nationaal onderwijs op Islam-grondslag.

Hij zeide dat door het karakter van het onderwijs op de Gouvernementsscholen en die ingericht

naar het model dier scholen, slechts allerlei „toekangs" (vakmenschen) worden opgeleid, m.a.w. de kinderen worden er niet opgevoed tot menschen geschikt voor het bestaan en met verheven idealen. Daarom is dat onderwijs op de gouvernementsscholen zeer schadelijk geweest voor de rasgenooten in hun eigen nationale samenleving. De Inlandsche handelaren, ambachtslieden en landbouwers die hun kinderen op die scholen hebben doen gaan, verliezen hen als de studie voltooid is en voor hun kampong of desa zijn ze verloren, want zij zullen een ambt en loondienst zoeken bij het Gouvernement of bij particulieren.

De Partij Sarekat Islam heeft het in verband daarmede noodig geacht te ijveren voor het in het leven roepen van onderwijs in het belang der landgenooten en dit genoemd „Nationaal Onderwijs". Voor dit onderwijs is door de P. S. I. de Islam als grondslag verplichtend gesteld, omdat de partij de overtuiging heeft dat de Islam in alle opzichten voldoet aan de behoefte van opvoeding.

Spreker haalde o.m. de uitspraak van Westerlingen aan dat de moskee het voornaamste exercitieveld der Islamieten is en dat het gemeenschappelijk Vrijdaggebed een prachtige training is voor gemeenschappelijken arbeid en gemeenschappelijke actie volgens één bevel en in één richting en betoogde ten slotte dat die geestelijke en lichamelijke opvoeding door den Islam op de P. S. I.-scholen moest worden ingevoerd ter vervanging van de op de tegenwoordige scholen gegeven opvoeding tot werktuigen.

Het volk en zijn hoofden.

Door de bladen ter Sumatra's Westkust en Tapanoeli wordt nog steeds geijverd voor het herstel van de oude adathoofden over de bevolking. Zoo wordt in een paar artikelen in de *Warta Hindia* (liberaal, Padang) van 2 en 9 April de wenschelijkheid betoogd van het herstel van het ambt van larashoofd, met afschaffing van het demangstelsel.

De eerste schrijver verklaart dat tegen het herstel der waardigheid van larashoofd geen bezwaar bestaat, door de meerdere ontwikkeling die de hoofden van tegenwoordig bezitten in vergelijking met vroeger. Volgens hem zal het land onder de oude adathoofden zeer zeker weer rustig worden, aangezien de tegenwoordige onrust een gevolg is van den verdwenen invloed der hoofden, die vroeger voor de bezwaren der bevolking opkwamen en zich aansprakelijk stelden voor de rust en orde.

In het tweede artikel wordt uitgelegd waarom de larashoofden en penghoeloes kepala werden afgeschaft en hiervoor demangs en negarihoofden kwamen in Sumatra's Westkust, terwijl in Tapanoeli naast de demangs de koeriahoofden bleven gehandhaafd, doch met veel verminderde beteekenis en invloed.

Volgens schrijver greep deze verandering plaats tijdens de invoering der belasting, met het doel om een schakel te vormen tusschen het Europeesch bestuur en de bevolking, zoowel als gevolg van de meerdere werkzaamheden bij de belasting-inning als in het belang van het welzijn der bevolking, daar de laras- en koeriahoofden te ouderwetsch waren geworden. Verder omdat de volkshoofden, gekozen door de eigen onderhoorigen, teveel naar die zijde overhelden en niet gelijk als ambtenaren voor de belangen der regeering konden worden gebezigd. Aangezien de laras- en koeriahoofden hun macht steunden op de stem hunner onderhoorigen, werd verondersteld dat zij als het ware geen bevelen zouden opvolgen waarvan zij voelden dat deze lasten zouden opleggen aan hun negrigenooten.

Al deze redenen deden dus volgens schrijver de regeering of het Gouvernement besluiten om zuivere regeeringsambtenaren over het volk aan te stellen, bekwame en ontwikkelde menschen, die op de hoogte zouden zijn van het wel en wee der bevolking en tevens spoedig begrijpen wat de wenschen zijn van het bestuur boven hen. Een regeling die in theorie heel mooi was, maar in de praktijk heeft gefaald.

Vertrouwen of ontzag.

In het nummer van 28 April der *Hindia Timoer* (S. I. nationalistisch, Kediri), wordt antwoord gegeven op de vraag, door schrijver als opschrift gesteld, of het vertrouwen in of wel ontzag voor het Gouvernement was, dat verloren is gegaan in Indië. Hij verklaart dat die kwestie van het volksvertrouwen, hetwelk verdwenen is en weer herwonnen moet worden, een uitvinding is van het Paleis te Buitenzorg en een suggestie van de massa om achter

der de gevoelens der bevolking ten opzichte van de Ned.-Indische regeering te komen.

Deze suggestie gelukte volkomen, want men kwam inderdaad spoedig de gevoelens van verschillende lagen der ingezetenen van Indië te weten en met deze wetenschap kan de regeering haar houding bepalen.

De overheerschende partij (de Nederlanders) is van gevoelen dat de regeering niet bang hoeft te zijn, daar de desaman nog het volste vertrouwen in haar heeft en hiervan slechts af gebracht wordt door „misleiders", die het gezag willen omver werpen. Streng optreden hiertegen is voldoende, zegt men. De groepen Inlanders die de vreemdelingen-partij aanhangen, beamen dit en nemen de gelegenheid te baat om te vleien.

Volgens schrijver echter heeft het bedoelde vertrouwen nimmer bestaan, doch toont men het terwille van den broode. Nuchter beschouwd ware het juister te zeggen dat het ontzag van de bevolking voor de regeering weg is; ten bewijze hiervan dienen wel de voorstellen der Inlandsche autoriteiten om de hormat in eere te herstellen, waarmede het bukken, kruipen enz. gepaard gaat. Schrijver steekt den draak hiermede en wekt het Indonesische volk op om, als het in aanzien wil stijgen, zich bewust te verzetten tegen dergelijke bedoelingen.

Welke richting men uit moet.

In een artikel over dit onderwerp in het nieuwe radicale blad *Sinar Indonesia* (Soerabaja) wordt eerst de veroordeeling en wegzending naar Nieuw-Guinea van P.K.I.-ers betreurd, in verband met de belofte van den Landvoogd om het volksvertrouwen in de regeering te herstellen, daarna gezegd dat de regeering noodgedwongen gebruik heeft moeten maken van de ijzeren vuist tegen lieden die rood van richting worden geacht.

Schrijver betoogt verder dat met de „wegveging" der Partij Kommunist India en Sarekat Rajat de toestand van het volk nog verwarder is geworden; men weet niet waaraan zich te houden en verkeert in voortdurende vrees beschuldigd te worden van medeplichtigheid aan de actie der rooden. Schrijver vindt dat men wel medelijden moet hebben met het in de war gebrachte volk, dat misschien zelfs nog in de schoot der conservatieve P.E.B. zal worden gedreven en hij wil het daarom wijzen op de drie bestaande drie partijen bij welke het zich zou kunnen aansluiten, namelijk Boedi Oetomo, de Studieclub en de S.I., die alle drie de belangen van het volk voorstaan. Om teleurstelling te voorkomen, geeft hij een korten uitleg van wat het lid worden van die vereenigingen met zich brengt, waarbij hij met alle drie fijntjes den spot drijft en zich als een voorvechter van het proletariaat doet kennen.

Schrijver zegt echter dat men hem niet verkeerd moet begrijpen en denken dat hij waarschuwt tegen het lid worden van bovengenoemde vereenigingen; zijn bedoeling is slechts om allen op het hart te drukken dat zij zich moeten aansluiten uit vaste overtuiging en niet dadelijk moeten mopperen of oppositie voeren in de eigen vereeniging als een leider van 't een of ander wordt beschuldigd. Slechts door eendracht kan lotsverbetering verkregen worden. Een ieder werke eerst zoo goed mogelijk in zijn eigen vereeniging of partij en zij die er nog tegen opzien om zich bij de groote bestaande partijen aan te sluiten, moeten zich maar aaneensluiten en een eigen voorman kiezen, mits deze iemand uit het volk zelf zij.

In genoemd blad komt voorts een artikel voor dat eenigszins denzelfden geest ademt, geschreven door iemand die zich „nationalist-revolutionnair" noemt. Hierin wordt de noodzakelijkheid betoogd van de vorming van een hechte organisatie en een eenheid van het Oostersche volk, met het oog op het later zelfbestuur. Indien Z.E. de G.G. de Graeff werkelijk de rechten der nationalisten erkent, houdt dit in, dat de Nederlandsche regeering niet voor altijd over Indonesië heerschen zal.

In verband met de eigen vrijheidsverlangens behoort het volk van Indonesië volgens schrijver de gebeurtenissen in China met aandacht te volgen. Werpt de strijd der Chineezen goede vruchten af, dan zal men daarvan ook genieten in de andere landen van het Verre Oosten. De propaganda der communisten heeft gemaakt dat de P.K.I. zoo'n grooten invloed kon krijgen in Indonesië. De Nationalisten behooren in de eerste plaats te zorgen voor een stevige organisatie, om totale verwarring te voorkomen. Zooals het nu gaat, brengen de

Indonesische nationalisten slechts de intellectueelen bijeen, die niet tot de massa willen neerdalen of nog niet den moed en de overtuiging en de vastheid van wil bezitten om leiding te geven aan de Boeren en Arbeiders in een krachtige organisatie; die twee volksgroepen zijn het fundament van elke beweging gericht op de onafhankelijkheid van land en volk.

Als bijvoorbeeld de vereeniging der Jong-Indonesiërs en de Algemeene Studieclub zij aan zij wilden gaan met een hechte en krachtige organisatie van boeren en arbeiders, zouden zeker de schaduwen der vrijheid en de vanen van Indonesië spoedig te zien zijn. Schrijver eindigt met de opwekking: „Komt tot besef, Indonesiërs, vereenigt u!"

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië.

De snelle opkomst van de bevolkingsrubbercultuur is wel een der merkwaardigste verschijnselen geweest, die zich in de laatste jaren in Ned.-Indië op landbouwgebied hebben voorgedaan. Bedroeg bijv. de uitvoerwaarde in 1922 nog slechts 15 millioen gulden, in het recordjaar 1925 was deze gestegen tot niet minder dan 250 millioen.

Gedurende de jaren 1925 en 26 zijn in de gewesten welke het meest bijdroegen tot die plotselinge toename (Djambi, Zuider- en Oosterafd. en Westerafd. van Borneo, Palembang, Tapanoeli en Sum. Westkust, Riouw, Oostkust van Sum. en Atjeh) onderzoekingen ingesteld, als gevolg waarvan een zestal publicaties het licht zagen als uitgave van het Departement van Landbouw te Buitenzorg. Thans is No. VII verschenen, een door den hr. A. Luytjes samengesteld eindrapport, hetwelk een samenvatting inhoudt der vorige publicaties en eene beoordeeling van den tegenwoordigen toestand.

Stichting Bandoengsche Technische Hoogeschool-Fonds.

Aan het eerste jaarverslag (over 1926) is het volgende ontleend. In 1924 is de Vereeniging Kon. Instituut voor Hooger Technisch onderwijs in Ned.-Indië ontbonden nadat haar stichting: de Technische Hoogeschool te Bandoeng aan de Regeering was overgedragen, die haar voortaan beheert als zuivere Landsinstelling. Bij den overgang aan het Rijk was in Nederland nog een bedrag van *f* 350.000 beschikbaar, waarvan in 's Lands kas werd gestort *f* 250.000, terwijl van het resteerend bedrag ad *f* 100.000 met goedkeuring van den Minister van Koloniën en de Ind. Regeering een fonds werd gevormd, het kapitaal vertegenwoordigend der „Stichting Bandoengsche Technische Hoogeschool-Fonds". Deze nieuwe stichting is evenals de ontbonden vereeniging gevestigd te 's-Gravenhage en heeft ten doel den bloei van de Technische Hoogeschool en de studie daaraan te bevorderen.

Voorzitter van den Raad van Beheer is Dr. J. W. IJzerman, secretaris-penningmeester Ir. R. A. van Sandick. De commissie van vertegenwoordiging in Indië is samengesteld als volgt: voorzitter Ir. K. A. R. Bosscha, lid-secretaris Prof. Dr. J. Clay en lid Prof. Ir. H. C. P. de Vos. Deze commissie zal voorstellen indienen omtrent besteding van gelden ter bevordering van het doel der Stichting.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Het 15 Juni-Nr. bevat het slot van „Eenige beschouwingen over Suriname", door Fred. Oudschans Dentz. — Prof. Mr. J. C. Kielstra wijdt eene critische bespreking aan het derde deel van Prof. Dr. H. J. Colenbrander's werk: Koloniale geschiedenis.

Jaarboek van Batavia 1927.

Een prachtwerk van ruim 600 blz., verlucht met een groote hoeveelheid afbeeldingen is bij de bekende uitgeverij en drukkerij van G. Kolff en Co. te Weltevreden verschenen. De schrijver van dit „Jaarboek van Batavia en omstreken 1927" is de gep. kapitein van het O.-I. leger J. J. de Vries.

De samensteller heeft zijn taak breed opgevat. Hij heeft niet alleen in de oude historie geput om het hedendaagsche geslacht in de geschiedenis van ontstaan en groei van Batavia wegwijs te maken, waarbij teekenachtige illustraties en kaarten goede diensten bewijzen, hij heeft ook de stad van het heden laten zien zoo als slechts enkelen die zullen kennen en zich daarbij een gids getoond, die niet

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX EN PASSAGES

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 15, Den Haag.

met historische geleerdheid schermt, doch onopdringerig, gezellig en huiselijk vertelt van hoe 't was en hoe 't is.

Het jaarboek is echter niet alleen een werk voor stadsbeschouwing. Het is bovenal een naslawerk voor alles wat men van de stad en wat ze bevat zou willen weten. Het is een stuk „regeeringsalmanak", een stuk adresboek, een stuk wegwijzer, voorlichter — een vraagbaak op schier elk gebied. Wie als „baar" wildvreemd in Batavia aankomt, vindt er letterlijk alles in wat hij noodig kan hebben te weten: alle instellingen, diensten, kantoren; hoe hij wonen kan in een huis, hotel of pension; welke voertuigen tot zijn beschikking staan; welke stichtingen, inrichtingen, scholen er zijn, welke formaliteiten er te vervullen vallen; waar men heen kan voor vermaak en voor leering. En wie ook maar eenig oriëntatievermogen bezit, zal in dit overzichtelijk saamgestelde werk dadelijk alles kunnen vinden, elke wetenswaardigheid, elke praktische informatie.

Buitenlandsche Tijdschriften over Ned.-Indië.

Het Mei-Nr. van de Deutsche Rundschau bevat een artikel van A. P. Oszwald, hetwelk een zakelijk en juist overzicht geeft van de Nederl. politiek ten opzichte der Inheemsche bevolking in Ned.-Indië.

Prof. Dr. E. C. Godée Molsbergen wijdt in het (vertraagde) Maart-April-Nr. van de te Rome verschijnende Rivista Coloniale een uitvoerige beschouwing. aan de huidige toestanden in Nederl.-Indië (en Italië).

In de Koloniale Rundschau van Mei is opgenomen eene bijdrage van Dr. Manfred Sell over „Die Niederlande und ihr Indisches Reich". De schr. besluit zijn welwillend geschreven stuk: „Es liegt im deutschen Belange, wenn wir unsern Stammesbrüdern an der Mundung des Rheines zu ihren kolonialen „Groszstaten im fernen Osten für Gegenwart und Zukunft Glück und Heil wünschen."

Verder zij de aandacht er op gevestigd dat het onlangs verschenen boekje: Dr. G. Franck, Niederländisch-Indien, eine Finanzquelle für das Mutterland (Koln, Verlag „Das Buch") een derde (nagenoeg onveranderde) druk is van een artikel van genoemden schrijver in een Duitsch maandblad uit het jaar.... 1911, wat niet op den titel, noch in het Voorwoord is gemeld. Wanneer men daarmede rekening houdt, bevat het werkje heel veel goeds en waars over de Nederlandsche financieele politiek ten opzichte van Indië in den verleden tijd.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 17 Juni weder een artikeltje „Indische curiosa. Schr., de hr. P(etrus) B(lumberger) vermeldt thans bijzonderheden over de fraai bewerkte pronkdoozen, waarin de sirihbenoodigdheden zijn opgeborgen. — De hr. A. Werumeus Buning schrijft over „Een eilandje uit den ouden tijd", t.w. Engano, op de Westkust van Sumatra, met welks bewoners de Nederlanders reeds kennis maakten op hun eerste schipvaart naar Ned.-Indië.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 45 (7 Mei). Werkwijze voor het vulcaniseeren van rubber. — Djeloeting-winning in Nederlandsch-Indië (ontleend aan de Ind. Merc.). — De kina-productie. — Practische wenken voor den planter. — Koffie en caffeïne. — Het Ind. geld- en bankwezen. — De Belgische Kongo en de landbouw.

De Indische Mercuur.

No. 24 (15 Juni). Gedenkboek Billiton 1852—1927, besproken door F. W. Craandijk. — De bijzetting van Generaal J. B. van Heutsz. — De suiker op Java gedurende het 1e kwartaal 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen en bodemvraagstukken.

Organ van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

Uit den inhoud der April-afl. Het verre Oosten in 1926 (slot). — De Philippijnen (in verband met de voorgestelde wet op de onafhankelijkheid), door W. J. Lucardie. — De radioverbinding tijdens de Nieuw-Guinee-expeditie in 1926 (met afb.), door R. Posthumus. — Het nieuwe garnizoen aan den Boven-Digoel. — Militie-ervaringen. — Twee plechtigheden (Herdenking decoratie Vaandel 3e

Bataljon in 1877; en uitreiking decoraties aan militairen die zich onderscheidden tijdens de jongste actie in Atjeh). — Onderwijs en opvoeding aan de Kon. Militaire Academie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 5 (8 Juni). Economische schetsen uit Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië, Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg: De Daj — De verloren zoon (schets uit het Jav. leven), door M. E. Reitsma—Brutel de la Riv — Bekende en merkwaardige Indische planten woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. IV. Tj paka en kananga. — Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch Officier van gezondheid (volg).

De Indische Post.

Het Nr. van 7 Mei bevat een artikel: Ind sische studenten in Nederland, waarvan w lezing alleszins aanbevelen in verband met sedert voorgevallene in Den Haag en te Le — Verder eene beschouwing over rasverschil enkele gevolgen daarvan. — Dr. E. H. Her schrijft over de pest (of „zwarte dood") in Eur

• . •

De achteruitgang van den Nederlandschen voer naar Oost-Indië, door W. de Cock Bu (Econ.-Statistische Berichten. 15 Juni '27).

Verslag der werkzaamheden van de vereeniging „Pro Juventute" te Medan over het jaar 19 (Medan, Varekamp en Co.).

Vereeniging „Tjandi-stichting". Veertiende j verslag, loopende over het jaar 1926. ('s-Gravenhage, drukkerij Trio).

De tjandi Boroboedoer op Midden-Java, (wijlen) Dr. J. Groneman. 4e nieuw bijgewer uitgaaf. (Semarang—Soerabaja, G. C. T. van D en Co.).

Spraakkunst en taaleigen van het Maleisch, J. Kats. Deel II. Eenige hoofdstukken uit spraakkunst, met medewerking van Marah So 2e druk. (Weltevreden, Boekhandel Visser en

Orpheus in de dessa, door Augusta de Wit druk. (Amsterdam, P. N. van Kampen).

West-Indonesien. Sumatra, Java, Borneo. Tafeln mit erlauterndem Text, von Prof. Dr. Kramer. Stuttgart, Frankh'sche Verlagshandl (Eene bespreking van dit werk volgt).

Internationale vereeniging voor de Rubber andere cultures in Nederlandsch-Indië. Dertie jaarverslag 1926.

De Hollander in den Oost, door Herman M ingeleid door Mr. M. W. F. Treub. (Verzameling van een reeks artikelen in De Zakenwereld).

Karakterschets van H. F. Tillema, door H. Cannegieter. (Morks' Magazijn, Juni '27).

Suriname.

De muziekwereld in Suriname heeft weer een voelig verlies geleden. In den ochtend van 24 A is daar n.l. overleden de heer J. N. Helstone, gedurende lange jaren een voorname plaats h ingenomen in de muziekwereld van Suriname.

„*De Periskoop*" van 7 Mei schrijft over hem:

„Na hier door eenige zendelingen der Ev Broedergemeente te zijn voorbereid vertrok naar Duitschland om als leerling van het cons torium te Leipzig te worden opgenomen. In bet kelijk korten tijd verwierf Helstone het einddipl als muziekleeraar en componist.

Na eenigen tijd in Frankrijk te hebben doo bracht, alwaar hij eenige concerten gaf, keerde naar Suriname terug om onder zijn ras- en la genooten te arbeiden.

Dat Helstone in Leipzig een klinkenden na had, getuigt het feit, dat Cor Aneis geen toelating examen voor het conservatorium te Leipzig beh de te doen, omdat hij door Helstone was kla gemaakt. Dario Saveedra en zijne zuster Flora kende musici, waren ook leerlingen van Helstone.

Van de vele composities van Helstone is de op „*Het Pand der Goden*", een stuk, dat met veel su ces in Berlijn meermalen is opgevoerd, zeker ni de minste. In den vooravond van zijn leven he Helstone nog geschreven een werk over „*De Griek sche muziek in het licht der moderne toonkunst* en een leerboek „*Muziekschool*"; dit laatste werk

...llicht nu reeds in Duitschland gedrukt. Ook als orkestdirigent en pianostemmer stond ...tone in Suriname aan de spits.

De overledene zal bij velen die hem hebben leeren ...rdeeren en liefhebben, langen tijd in aangename ...innering blijven."

* * *

De Directeur der Surinaamsche Bauxite Maatschappij, de heer O. M. de Munnick, heeft een be... ...it genomen dat zeer te waardeeren valt. Hij zendt aan de bladen elke drie maanden een overzicht ...de werkzaamheden. Aan het overzicht over het ...ste kwartaal 1927 — in het blad *„Suriname"* ...10 Mei — ontleenen wij het volgende:

Op den 20sten December 1926 werd de nieuwe ...ek in werking gesteld en het eerste schip, de ...da", vertrok met bewerkte bauxiet op den 27en ...ari. Gedurende het eerste kwartaal werden ...gemijnd 45.944 metrische tonnen bauxiet, ter... 37.664 M. T. verscheept werden. De door de ...directie vastgestelde verscheping bedroeg ... M. T., zoodat 7336 M. T. minder verscheept ...en dan was vastgesteld.

...aantal schepen bedroeg 16, het totaal aantal ...uren 991."

...t totaal aantal zielen van Moengo bedraagt ... Door de Maatschappij werd gedurende het ... kwartaal aan het Gouvernement betaald ...24.06 voor bauxiet-exportbelasting en royal... terwijl aan andere belastingen nog werd be... een bedrag van *f* 2.229.50, een totaal uitma... van *f* 16.353.56. Aan salarissen en loonen betaald de som van *f* 300.630.27. Het verloop het bedrijf was normaal. Geen belangrijke re...es moesten worden ondernomen. Alleen door grooten regenval, welke meer bedroeg dan nor... werd het mijnen eenigszins bemoeilijkt. Niet...staande deze bemoeilijking kon het vastge... cijfer gemakkelijk bereikt worden, doch door... geen voldoend aantal schepen werden gezon... kon de vastgestelde tonnage niet verscheept ...n.

...gezondheidstoestand liet niets te wenschen

* * *

...de op 11 Juni te Amsterdam gehouden alge... vergadering van de „Maatschappij ter bevor... van het natuurkundig onderzoek der Neder...sche Koloniën" is de volgende mededeeling ge...

...expeditie naar het Wilhelmina-gebergte is in ...op van het afgeloopen verslagjaar tot een ...inde gebracht. De deelnemers zijn of hier te ...zooals de heeren Kremer en IJzerman, of in ...aribo, zooals de leider, de heer Stahel, terug...d. Het doel der expeditie is bereikt, het Wil...-gebergte is in kaart gebracht en geolo... zoölogisch en botanisch onderzocht. Het valt te betreuren, dat pater Ahlbrink, die als een ...ffelijk kenner van de talen, zeden en ge... ...n der verschillende stammen van Indianen ...name bekend staat en later aan de expeditie ...gevoegd, zijn doel, aanraking te verkrijgen ...n studie te maken van eenige stammen, meer ...bijzonder van de Trio's en Saloema's in het gebied van de Corantijn, niet heeft kunnen ...n. Een woord van dank aan den leider en ...ge leden der expeditie is zeer zeker op zijn

* * *

N. R. Ct. van 17 Juni, Ochtendblad C, schrijft: ...ng zullen uitsluitend in Suriname en in Cu... door middel van een opdruk in frankeer... veranderde brandkastzegels in zeven waar... 10, 12½, 15, 25, 30 en 50 cents) worden uit...n. Wegens de beperkte oplaag zullen deze niet hier te lande verkrijgbaar zijn.

Nederlandsche Maandblad voor Philaletie ...ee, dat met 1 October in Suriname ten be... van het Groene Kruis aldaar drie zegels zul... worden uitgegeven van 2, 5 en 10 cent, die met ...slag van 2, resp. 3 en 3 cent zullen worden ...t. De zegels worden in zeer groot aantal uit...n. Zij zijn gedrukt bij de firma Enschede te ...m.

Curaçao.

De Arnhemsche Tentoonstelling.

Na de mededeeling in ons vorig nummer, dat de heeren Brantjes en Helfrich voor een plaats in het eerecomité hebben bedankt, moeten wij onze verontschuldiging aanbieden aan het bestuur onzer afdeeling te Arnhem, dat wij bij onze klacht met die mogelijkheid geen rekeningg gehouden hebben en de fout gezocht hebben, waar zij niet lag. Wij doen dit hierbij, doch onze teleurstelling is na de gedane mededeeling te grooter, daar nu de fout onherstelbaar is. O.i. hebben menschen, die een openbare betrekking bekleeden openbare plichten te vervullen, die wel eens met hun persoonlijke inzichten niet zullen strooken. Nu is het eerecomité Curaçaoloos en wij vreezen, dat dit geen goeden indruk ginds maken zal, wat aan de medewerking van daar afbreuk doen kan.

Rechterlijke macht.

Mr. C. S. Gorsira, voorzitter van het hof van justitie, is tijdelijk tot procureur-generaal benoemd, en Mr. P. J. J. van den Biesen, schoolopziener, thans bij K. B. benoemd tot lid van het hof van justitie in de vacature-Mr. Schagen van Leeuwen, was eerst tijdelijk als zoodanig benoemd.

Schoolopziener.

Het hoofd der Hendrikschool, de heer P. H. J. A. Schroeder, is tijdelijk tevens belast met de waarneming der betrekking van schoolopziener.

A. N. V.

18 Mei l.l. hield de groep Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond een algemeene vergadering. Volgens het verslag in de *Amigoe* bleek, dat in het afgeloopen jaar niets gedaan was. Ds. Eybers en Mr. Van den Biesen werden herkozen als bestuurslid, de heer Reitsma als zoodanig gekozen.

Daarna hield Ir. Suringar een voordracht over *Technische toekomstplannen.*

Houthandel.

De *Amigoe* van 28 Mei l.l. heeft het volgende bericht:

Deze week vertoefde alhier een Amerikaan uit Californië, die plannen bestudeert, om hier op Curaçao een reusachtig depôt voor timmerhout op te richten. Hij bezocht daarvoor verschillende baaien aan de Zuidzijde van ons eiland om te onderzoeken, welke het meest geschikt is om dáár een dergelijke *tumber-yard* te vestigen.

Een Nederlandsche Redder.

Eenigen tijd geleden, zoo schrijft ons een landgenoot, die uit Curaçao is teruggekeerd, lag in de haven van Willemstad de Engelsche kruiser „Cairo", toen het stoomschip „Amor" van de K. N. S. M., gevoerd door kapitein J. A. Berkhout, de haven binnenliep. Deze koopvaardij-kapitein heeft persoonlijk een zeer werkdadig aandeel genomen in de redding van de schipbreukelingen van de bij het begin van den oorlog tot zinken gebrachte Engelsche oorlogsschepen „Cressy", „Aboukir" en „Hogue".

Hoe men op het Engelsche oorlogsschip de wetenschap had, dat kapitein B. gezagvoerder van de „Amor" was, is onbekend, maar zeer spoedig ontving hij een uitnoodiging om den volgenden dag te komen lunchen.

Aan boord werd hij met militaire eer ontvangen. De bemanning stond met geschouderd geweer in twee rijen aan den valreep geschaard, terwijl het scheepsmuziekcorps de volksliederen speelde.

Na het einde van het bezoek werd den kapitein op dezelfde wijze uitgeleide gedaan.

(*Algemeen Handelsblad*)

Koninklijke Ned. Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië.

Het jaarverslag van de „Koninklijke" bevat over het bedrijf op Curaçao nog het volgende, dat wij verleden week verzuimden op te nemen. Het sluit dadelijk aan bij het reeds vermelde.

„In dit verband mag niet worden verzwegen, dat het toenemende havenverkeer te Curaçao het dringend noodzakelijk maakt den ingang van de St. Anna Baai te verbreeden. De hoop wordt hierbij uitgesproken, dat dit werk spoedig door de regeering ter hand zal worden genomen.

Ons nieuwe „Koningin Wilhelminadok" werd medio September 1926 in gebruik genomen."

Geldmiddelen.

La Cruz geeft het volgende overzicht over 1926.
Aan belastingen werd opgebracht:

1ste kwartaal	*f* 491.342.07½
2de „	„ 535.394.40
3de „	„ 531.345.73
4de „	„ 662.856.37½

Aan inkomsten van onderscheiden aard:

1ste kwartaal	*f* 241.197.20
2de „	„ 228.938.49
3de „	„ 255.016.32
4de „	„ 384.297.32

De raming van *f* 2.349.600.— voor het geheele jaar is bij een opbrengst van *f* 3.330.458.— op *f* 20.000.— na met een millioen overschreden.
Aan loodsgelden werd verkregen:

1ste kwartaal	*f* 75.297.—
2de „	„ 80.130.—
3de „	„ 79.029.—
4de „	„ 95.842.—

d.i. te zamen *f* 330.298.— of *f* 150.298.— meer dan de raming van *f* 180.000.—, of bijna het dubbele.

La Union bekijkt meer in het bijzonder den staat van de opbrengst der middelen over het 4de kwartaal en merkt op, dat ofschoon de inkomstenbelasting *f* 50.000.— minder heeft opgebracht dan in het overeenkomstige tijdvak van 1925 en de huur van landsgronden en eigendommen *f* 10.000.— minder, alle middelen toch ongeveer *f* 180.000.— meer opbrachten dan in het 4de kwartaal 1925, n.l. *f* 384.000.— tegenover *f* 204.000.—.

Deze vermeerdering is te danken aan het invoerrecht, dat bijna *f* 309.000.— opbracht tegen *f* 241.000.— in het 4de kwartaal 1925, aan de ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen, die *f* 29.000.— opleverden (*f* 17.000.—), uitvoerrecht dat *f* 34.000.— opbracht (*f* 15.000.—), loodsgelden *f* 96.000.— (*f* 60.000.—) en alle andere ontvangsten *f* 116.000.— (*f* 6000.—).

De Electrische Centrale.

Men herinnert zich, dat Ir. Suringar werd uitgezonden op 's lands kosten ten behoeve van het particuliere bedrijf van S. E. L. Maduro en Zonen. Het gevolg van het onderzoek schijnt te zijn, dat de Nederlandsch-Indische Gasmaatschappij het bedrijf zal overnemen. Einde 1928 moet alles klaar zijn en er zal dan ook stroom voor kook- en nijverheidsdoeleinden te krijgen zijn. De concessie zou voor 50 jaren verleend worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

GEZELSCHAPSREIS NAAR HET KOLONIAAL INSTITUUT EN DE HAVENS VAN AMSTERDAM.

In de eerstvolgende bestuursvergadering zal het volgende plan nader overwogen en daarvan aan leden en begunstigers nader bericht worden.

In Augustus a.s. een gezamenlijke tocht naar Amsterdam met bovengenoemd doel, voor de leden en begunstigers met hunne huisgenooten. (De kosten zullen zeer waarschijnlijk *f* 5.50 per persoon bedragen, waaronder begrepen is: reis IIIe kl. Apeldoorn—Amsterdam v.v.; tram naar Kol. Inst.; koude lunch in Kol. Inst.; rondvaart door de havens; entrée; garderobe en fooien.

Niet-leden kunnen medegaan tegen betaling van *f* 6.

Mocht de deelneming, naar we hopen, te groot worden, dan zullen er twee groepen gevormd worden.

Zie verdere convocaties en advertenties, welke binnenkort verschijnen.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

N.B. Hebt ge al één lid geworven voor *uw* vereeniging?!

Afdeeling Leiden.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

In tegenstelling met het vorige jaar zal uw secretaris in dit jaarverslag geen melding kunnen maken van een in het afgeloopen jaar door onze afdeeling georganiseerden avond, waarop iemand een spreekbeurt had vervuld. Wel werd een voorstel daartoe in het voorjaar van 1926 gedaan, doch de uitvoering daarvan, zijnde een door Pater Vertenten M. P. C. te houden lezing, getiteld: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinea" met lichtbeelden, had niet voor ultimo December j.l. plaats.

Aangenaam is het echter uw verslaggever te kunnen mededeelen, dat onze afdeeling op eenigen bloei kan

wijzen, daar het ledenaantal sedert het vorige verslag een aanmerkelijke vermeerdering heeft ondergaan. Bedroeg dat aantal toch volgens dat verslag 48, nu is het niettegenstaande vertrek en bedanken gestegen tot ruim de 60. Dat aantal zou voorts nog hooger geweest zijn, indien aan de door uw secretaris zoowel schriftelijk als mondeling gedane uitnoodiging tot verschillende personen om als lid toe te treden, al ware het slechts door eenigen hunner, was voldaan, doch slechts één persoon gaf daaraan gevolg.

In het Bestuur onzer afdeeling ontstond een vacature door het vertrek naar Indië van het lid den Heer Hollestelle. In de eerstvolgende algemeene vergadering der afdeeling zal een vervanger van dezen, die als vertegenwoordiger der studentenleden in ons Bestuur plaats nam, moeten worden aangewezen.

Voorts moge een woord van dank voor hetgeen de Heer Hollestelle gedurende dat lidmaatschap voor de afdeeling verrichtte, n.l. door het aanbrengen van nieuwe leden, hier op zijn plaats zijn.

De financieele toestand is gunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgeschreven.

Leiden, Febr. 1927.

De Secretaris,
E. RIJ[illegible]

Afdeeling Nijmegen.

Ten einde in het najaar weer een goed verzorgd programma te kunnen aanbieden, verzoekt het Bestuur *dringend* aan de leden, nieuwe leden en begunstigers *te werven!*

Veel hangt hierin van de leden af.

De leden worden nogmaals herinnerd aan de opgave van titels van beschikbare boekwerken voor de bibliotheek, te openen in het najaar. Opgave van titels aan den secretaris.

Het adres van het secretariaat is na 25 Juni: [illegible]*rossastraat 48.*

De Secretaris,
GESCH[illegible]

Afdeeling Twente.

VERSLAG SEDERT DE OPRICHTING.

In den zomer van '26 ontving de heer G. W. S[troink], oud-officier te Enschedé, eene uitnoodiging van het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West om zijn medewerking te willen verleenen tot de oprichting van een afdeeling in het gewest Twente. De uitnoodiging werd door den heer Stroink aanvaard.

Allereerst werd getracht het benoodigde aantal leden voor de oprichting aan te werven en toen dat was gelukt werd een vergadering uitgeschreven te Enschedé op 26 October, op welke bijeenkomst door den heer v. d. Brugh, secretaris van het Hoofdbestuur, een rede ding werd gehouden over doel en streven van de vereeniging, terwijl tevens de Plancius-film werd vertoond. Staande de vergadering werd besloten tot de oprichting van een afdeeling.

Het bestuur werd aldus gevormd: Ir. J. D. Ruijs, Voorzitter; G. W. Stroink, Secretaris; I. Nijhoff, Penningmeester.

In den loop van den winter '26 werd getracht een lezing voor de afdeeling te houden en werd de heer D. Hansma, adj.-directeur keuringdienst van waren te Enschedé, bereid gevonden eene voordracht te houden over „Herinneringen aan zijn verblijf in den Kraton te Solo", welke bijeenkomst plaats had op 17 December '26 in de gehoorzaal van de Volksuniversiteit te Enschedé. Vermoedelijk door het zeer slechte weder was de opkomst niet groot; de voordracht was zeer belangwekkend en bij monde van den Voorzitter werd den heer Hansma dan ook de dank der vergadering gebracht, niet alleen voor zijn rede, maar ook voor zijn belanglooze bemoeiingen ten opzichte van de afdeeling.

Het aantal leden groeide intusschen niet naar wensch. Wil een afdeeling een intensieven arbeid verrichten, dan moet ze financieel krachtig staan en dit kan alleen bereikt worden door een zoo groot mogelijk aantal leden. Propaganda maken blijft dus vooreerst de voornaamste taak van leden en bestuur.

Door het Hoofdbestuur werd het Afdeelingsbestuur krachtig in zijn streven gesteund, ook in financieel opzicht. Een buitengewone subsidie van *f* 35.— stelde de afdeeling in staat om te voldoen aan een verzoek uit de kringen van sigarenwinkeliers om eens een voordracht te doen houden over de „tabakscultuur". De lezing had op 9 Maart j.l. plaats en werd uitgesproken door den heer H. Gorter, oud-planter te 's-Gravenhage, die in een zeer belangwekkend betoog een overzicht gaf van de tabakscultuur in Deli. 1) De vereeniging van sigarenwinkeliers droeg *f* 30.— in de kosten bij, zoodat de afdeeling, hoe klein dan ook, op deze wijze haar finanieën gezond kon houden.

Enschedé, April 1927.

De Secretaris,
G. W. STROINK.

1) Deze voordracht heeft zelfs in Indië de aandacht getrokken; zoo wijdde bijv. het „Alg. Landbouwweekblad van Ned.-Indië" v. 30 April [illegible] (No. 44) er een zeer waardeerend artikel aan.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

PHOTO'S ALGEMEENE VERGADERING.

Deze zeer geslaagde photo's zijn alsnog verkrijgbaar bij de N. V. Vereenigde Fotobureaux, Nieuwe Heerengracht 165, Amsterdam, telef. 40856, giro 46668. Opgeplakte ex. ad ƒ 2.—; onopgeplakte ƒ 1.50.

Van de Redactie.

ARBEID VOOR INTELLECTUEELEN.

Het feit dat er tallooze dames en heeren zijn, niet tot den zgn. werkenden stand behooren, die hetzij wegens moeilijke levensomstandigheden, hetzij uit verlangen naar bezigheid nog gaarne werkzaam zouden willen zijn, doch daarin niet kunnen slagen, heeft den heer D. M. E. de Ridder, generaal-majoor b. d., aanleiding gegeven het bureau „Avi" op te richten, met het doel, te goeder naam en faam bekend staande personen, die een betrekking *zoeken* van korter of langer duur, *of werk te geven hebben*, daarbij behulpzaam te zijn. Het bureau beoogt dus eigenlijk ten aanzien van intellectueelen ongeveer hetzelfde te verrichten, als de arbeidsbeurzen voor anderen doen.

Slechts door een krachtige medewerking van hen, die daartoe in de gelegenheid zijn, zal het bureau „Arbeid voor Intellectueelen" in een ongetwijfeld bestaande behoefte kunnen voorzien, en in staat zijn in veler belang werkzaam te zijn.

De Directeur, genoemde heer De Ridder (adres: 's-Gravenhage, Paramaribostraat 3), verstrekt gaarne nadere inlichtingen.

Van den Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" voor Oost-Indië:

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Het aantal nieuw toegetreden leden is in het verslagjaar bevredigend geweest. Vooral in de cultures hebben wij veel succes gehad. De goede prijzen, die in de cultures gemaakt werden, is een niet onbelangrijke factor voor de geneigdheid van menig cultuurman, om lid van onze Vereeniging toe te treden. Moge deze geneigdheid zich in het nieuwe jaar in nog sterker mate doen gevoelen! Een nieuw lid spande zelfs de kroon, met een contributie van zestig gulden. Dit is een groote mildzaamheid.

Het spreekt van zelf, dat door ons niets is nagelaten om nieuwe leden te winnen. Waar wij ergens maar een naam kunnen lezen, in de dagbladen, tijdschriften, Javasche Courant, in de openbaar gemaakte notarieele akten, enz., enz., van wien wij eenigszins kunnen denken, dat de persoon doel en streven van de vereeniging „Oost en West" niet onsympathiek zou vinden, zijn wij er als de kippen bij, zoo iemand aan te schrijven, voorzien van de noodige propagandastukken, met het beleefd verzoek om lid te worden. Menigmaal hadden wij dan ook succes.

Het is jammer, dat de correspondenten ons hierin niet een handje hadden geholpen. Voor de Vereeniging is het een verlies, dat de heer Van der Most, onze actieve correspondent — vertegenwoordiger te Weltevreden — wegens drukke werkzaamheden zijn ontslag als zoodanig heeft gevraagd.

Wat het voldoen van de contributies aangaat, het schijnt, dat wij elk jaar hetzelfde klaaglied moeten aanheffen. Zeker, er zijn genoeg leden, die prompt en gemakkelijk hun contributies voldoen, maar het neemt toch niet weg, dat er nog te veel zijn, die op het punt van betalen al te traag zijn, en dat na menigvuldige aanschrijvingen. Is het geld de zenuw van alle zaken, zoo geldt dit ook onverzwakt voor het vereenigingsleven. Hoe zou de Vereeniging „Oost en West" anders aan haar doel kunnen beantwoorden, afgescheiden van haar moreele prestaties.

Het doet ons goed in het verslagjaar met nadruk te kunnen melden, dat de employé's van de Bataafsche Petroleum Maatschappij een geldinzameling hebben gehouden voor de Vereeniging „Oost en West", welke ƒ 14.50 heeft opgebracht. Voorzeker een zeer sympathieke geste, welke niet genoeg kan gewaardeerd worden. Het getuigt van een sympathiseeren met het doel en streven van „Oost en West", hetwelk zij in een daad hebben omgezet.

Het verkoopen van de brochures van „Oost en West" heeft in het verslagjaar ƒ 17.50 opgebracht. Het wil ons voorkomen, dat de boekjes meer en meer onder de aandacht van het publiek komen.

Een rustige tijd en economische vooruitgang in Indië zijn twee voorname factoren voor den vooruitgang van de Vereeniging „Oost en West". Mogen deze twee feiten in het jaar 1927 zich sterk doen gevoelen, dan zijn wij vol goeden moed voor de ledenvermeerdering en verderen groei en bloei van onze geliefde Vereeniging.

Tandjong Balei, Januari 1927.

De Hoofdvertegenwoordiger van de Vereeniging „Oost en West" voor Oost-Indië,
K. FAUSER.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Dr. Sj. Visser, Gouvernementsarts 1ste kl. te Weltevreden, Paleisstraat 1, 's-Gravenhage.
J. P. Hoyer, tijd. wnd. Adjunct-registrator bij de S.S. en Tramwegen, Uithoornstraat 16 I, Amsterdam (Z.).
A. de Roos, Onderwijzer der 2e kl. b.h. O.E.L.O., Utrechtschestraat 59, Rotterdam.
J. J. Hartemink, Werkmeester b.d. S.S. en Tramwegen, Stationsstraat 68, Vlaardingen.
H. Scheurkogel, Opzichter 1e kl. b.d. S.S. en Tramw., Nicolaas Beeststr. 146(I), Amsterdam.
F. Croes, Stationscommies 2e kl. b.d. S.S. en Tr., Nicolaas Beetsstr. 146(I), Amsterdam.
A. D. A. de Kat Angelino, p.a. Ds. J. J. de Kat Angelino, Deil (Gld.)., Ambtenaar voor Chineesche Zaken.
Ir. W. A. Harte, Ingenieur 2e kl. b.d. S.S. en Tr., Copernicusstraat 250, 's-Gravenhage.
J. H. M. van Mulken, Onderwijzer der 3e kl., b. h. O.E.L.O., Heijthuizen (L.).
H. C. Siegers, Wetenschappelijk assistent bij het Zoölogisch Museum en Laboratorium van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg; p.a. Herrn Lehrer A. Müsse, Faulen bei Rosenberg (Westpreussen).
J. Haarsma, Leeraar bij de K.W.S. te Batavia, Huizum bij Leeuwarden.
H. Koster, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Kediri, Poste-restante, Groningen.
W. F. J. Krols, Hoofdopzichter bij den dienst der S.S. en Tramwegen, Parkweg 51, Voorburg (Z.-H.).
D. J. Degens, 1e commies met den titel van hoofdcommies bij het korps burgerlijke ambtenaren, behoorende tot het D.V.O. te Bandoeng, Barbarossastraat 74, Nijmegen.
H. F. A. G. Hommes, 1e commies bij de S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 436, 's-Gravenhage.
N. A. J. B. Broekmans, Onderwijzer der 3e kl. b.h. O.E.L.O., Vrijstraat 4, Eindhoven.
L. van Run, Politieopziener 1e kl. in de residentie Oost-Priangan, Oude Lombardstraat D 496c, Gorinchem.
H. C. D. van Maldegem, Werktuigkundig hoofdopzichter bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Ombilinsteenkolenmijnen, Obrechtstraat 487, 's-Gravenhage.
J. H. Riekerk, wnd. Algemeen Ontvanger 3de klasse van 's Landskas te Indramajoe, Weimarstraat 49, 's-Gravenhage.
R. R. de Bakker, Politieopziener 1ste klasse in de residentie Batavia, Schipperstraat 28b, Rotterdam.
H. C. J. de Haan, Opzichter 1e kl. voor de Landsgebouwen, Markt 2, Eindhoven.
A. C. Brouwer, Hoofdopzichter b. d. S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 463, 's-Gravenhage.
W. L. van der Linden, wnd. Hoofdagent van Politie 1ste kl. in de residentie Kediri, Cloosterweg 1, Heemstede.
A. Lammerts van Bueren, Tech. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
D. Lammerts van Bueren, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
F. Lammerts van Bueren, Techn. ambtenaar 4e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
O. C. A. van Loon, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, Groot Hertoginnelaan 215, 's-Gravenhage.
H. W. Mol, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Dr. Abr. Kuyperlaan 18, Bussum.
B. Heijnis, Onderbeheerder b. h. havenbedrijf te Semarang, Kleine Kattenburgerstraat 63(II) te Amsterdam (C.).
J. Stebler, Commies bij den kantoordienst van Binnenlandsch Bestuur in de residentie Sumatra's Westkust, p.a. den heer J. H. Klein, Postjesweg no. 79(III), Amsterdam (W.).
H. L. E. Tollens, Administratief ambtenaar met den titel van adjunct-referendaris bij het Departement van B.B., Pension Hoffman, De Perponcherstraat 119, 's-Gravenhage.
W. Nijland, Opzichter 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Stoeldraaierstraat 27, Groningen.
W. Metzelaar, Zaalwachter bij het Post- en Telegraafkantoor te Weltevreden, p.a. S. Dikkerboom, Noorderhaven te Harlingen.
F. H. Tan, Administratief ambtenaar met den titel van adjunct-referendaris b. h. Departement van Gouv.-bedrijven, p.a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
H. W. J. van IJsseldijk, Onderwijzer voor het practisch onderwijs (ijzerbewerking) aan de Koningin Emmaschool te Soerabaya, Buitensingel 38, Zutphen.
J. Tomala, Politieopziener 1ste kl. in het gouvernement Oostkust van Sumatra, Obrechtstraat 495, 's-Gravenhage.
E. L. Olive, Commies b. h. Departement van Justitie, Obrechtstraat 495, 's-Gravenhage.
F. K. W. Lisnet, Controleur 1e kl. b. h. B.B. op Java en Madoera, Sportlaan 7, 's-Gravenhage.
J. Hasper, Referendaris ter Algemeene Secretarie, Aelbersbergstraat 11, Haarlem.
C. Th. J. Verkouteren, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Oleanderlaan 81a, 's-Gravenhage.
Ds. J. H. Denee, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Palembang, Hyacintlaan 66, Hilversum.
B. Frank, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, Lage Naarderweg 4, Hilversum.
G. L. W. van der Vliet, Ingenieur 1e kl. b. d. S.S. en Tr., Oosterpark 33, Amsterdam.
J. Vlug, Werkmeester b d. S.S. en Tramwegen, Frans Halsstraat 14, Haarlem.
E. Hoes, idem als voren, Frans Halsstraat 35, Haarlem.
D. van de Linde, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Wolfertsdijk (Zeeland).
A. B. C. Otto, Praktijk-ingenieu[illegible] ...hn. werkplaats te Bandoeng, p.a. F. [illegible] Wilhelminalaan 548, 's-Gravenhage.
N. M. Buys, Gewestelijk gouvern[illegible] ...sidentie Bantam, p.a. Mevr. de We[illegible] ...ger, te Moordrecht.

Mutatiestaat van 15 tot 22 Juni.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
...Swindells, Gep. O.-I. Ambtenaar, Amsterdam, ...sche Gracht 33. ƒ 5.—	Dr. S. E. Boorsma te Amsterdam.
...berink, Dierenarts, Hengelo, Deldensche Straat ... ƒ 5.—	Secretaris Afd. Twente.
...ma, Hoofdcommissaris van Politie, Enschedé, ...sche Weg. ƒ 5.—	Penningmeester Afd. Twente.
...Fokker, Mijnbouw Mij. Stannum, Scheveningen, ...sweg 52. ƒ 10.—	Hoofdbestuur „Oost en West".
... O. de Bruijn, oud-Kolonel Genie N.-I. L., Den ... Statenlaan 59. ƒ 5.—	den heer F. H. W. R. Logeman te Den
...sen, Employé Fa. Tiedeman & Van Kerchem ... Den Haag, Edisonstraat 85. ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
... van der Hijde, Controleur 1ste categorie P.T.T., ... Haag, Columbusstraat 32. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...Nolen, Den Haag, Edisonstraat 90. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
... van Keeken, Gedipl. Gezaghebber B.B., Den Haag, ...opstraat 19. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
... C. Buurman van Vreeden, Oud-Lid van het Co... van Bestuur N.-I.-S., Den Haag, Groot Hertoginnelaan 253. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Adresveranderingen:

...Leent, Oud-Kapitein-Luitenant ter Zee, van: Den ..., Doldersche weg 58 naar: Den Haag, Riouw... 31. ƒ 5.— (contr. '27 reeds voldaan).
...Pantekoek, Luit.-Kolonel-tit. N.-I. L. b.d., van: ... (N.-H.) naar: Wassenaar, p/a. A. Bruins, Kerk... 95. ƒ 5.—
... Sachse, Generaal-Majoor N.-I. L. b. d., van: Ma... naar: Den Haag, van Beverningkstr. 16. ƒ 5.—
...bink, Kolonel N.-I. L. b. d., Den Haag, thans: ...laan 99. ƒ 5.—
...oma, Controleur B.B., Den Haag, van: Swee...straat 173 naar: Regentesselaan 49.
...ahder, oud-Resident, van: Arosa terug naar: ...burg i/Br., Lorettostrasse 60.
Familie Maal, Den Haag, Galileïstraat, van: 85 naar: 29.
A. F. Creutzburg, Beheerder Pandhuisdienst, van: Den Haag, Obrechtstraat 481 naar: Landspandhuis te Benteng-Soerabaja.
W. C. Krijgsman, Controleur B.B., van: Den Haag, Sweelinckstraat 125 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
N. Rosbeek, Handelsemployé, van: Den Haag, Wagenstraat 119 naar: Weltevreden, poste restante.
H. Fabriek, van: Sibolga naar: Medan, p/a. Sumatra-Motor Company, Nillmij-Building.
Dr. Th. G. Th. Pigeaud, Taalambtenaar, Soerakarta, van: Totogan naar: Kadipala.
J. J. M. A. Popelier, thans Resident van Krawang te Poerwakarta.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).